ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 1,868 — Կ. ՊՈԼԻՍ. 1902, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 13—26 — 25 ՇԱՊԱՒ. 1320 — 13 ԹՐՇՒՆԴ ՄՆ. 1318 — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

Բիւզանդիոն

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԻԶԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ ՀԱՐՑԵՐ

ԱՄՈՒՄՆԱԿԱՆ ԴԱՏԵՐ

Անգամ մ'ալ, և—գուցէ ՝ձեռ չատ անդամներ ալ—պիտի սպասուինք անդրադառնալ այն ծանր խնդրին, որ ընտանիք բռնած չենքին հիմը կ'կազմէ, և որուն՝ որչափ ալ ուժգնապէս ցոյց տրուեցան զարդ խարխլած պատերն ու քանդուած ջարերը, անփոյթ ու անտարբեր մնաց ամէն այն նուիրեալ կազմակերպութիւնը, որուն ձեռնհասութեան միայն թողած են օրէնքն ու սովորոյթ՝ նորագունի ազգ խորհրդատար կազմակերպչական։ Եթէ կ. Պոլսոյ ու շրջակայ թէներուն Հայ տարրը՝ վիրավայրին զարգացուն վիճակին ընթացիկ կա՛մ քիմամբ և կա՛մ ընդօրինակելու ընդունակութեամբ՝ ամուսնական միութիւնները կ'կատարէ քիչ—շատ խոհականութեամբ, փորձառութեամբ ու չրջահայեցութեամբ. գաւառացին սակայն անցեալն մէջ ու հիմակ ալ կ'շարժակէ դէպ ՝ չնկղմական ընթացքին ընել յանձն՝ անփութութենէ, անխոհեմ, տխմար ու նախապաշարեալ ասկզբոյներու աղետալի դիրքի մը մէջ, և հետեւանքը կ'ըլլայ այն, ինչ որ տեսնք բացատրեալ ու ցաւագին իրողութիւնն է, լրա՛ծ կիներու, պատկառելի խղճան ծանր ու անպատասխանելի փորձեր, և ուծացում հարցին օձախչէն։ կեդրոն. Պատկ. կիսն. Ժողովն ո՛րչափ ջուզէ, Քա՛ղ ջնայ տեղացոց բողոքները նետել անվախճան Թուղթեր պաշտօնական գործիւղներու մէջ ո՛ կամ գնել զանոնք խո՛ւլ, լուա՛ ու կո՛ւռ թաղմոցներու ներքև, որչափ կ'ուզէ, ՝ձեղ ձեռքի կուրծքին վրայ տեղմելով ջնայ հանգստացնելու իր խիղճը՝ պատկին անլսելութեան նկատմամբ՝ պահելու մասին հիմնօրհնայ աւանդութիւնը, ամէն լրբ արեւին ծագման հետ ծայր առած ամուսնութիւններու ազգակ փորձերն ու բողոքի ազաղակները կ'լսուին նոյն չէնին ու անոր աւանդապահ նոյն ճարտարապետութեան ալ արուին։ Եթէ չէք ուզեր հաւատալ, մտի՛ գաւառային Ամասիոյ մը, և հոն պիտի տեսնէք ծուղիներու դէմը՝ ծածկուած փոչիներու բաւական թանձր խաւով մը։ Ամէնքն ալ լսած կիներ բողոքգիրը են, որոց պարունակութիւնն հաղորդուած է Պատրիարքարանին 1—2—3 և չատերուը՝ 4—5 անգամներով՝ ու անոնց լուծման կամ պատասխանին կ'սպասուի։ (Թո՛ղ ապասն որչափ կ'ուզեն...) — Հայը Սուրբ, կամ եթէ փոխանորդը քահանայ է՝ Տ. Հա՛յր, ինչ եղաւ մեր բողոքը, մեր կենագրութիւնն ա՛լ անհանգիստ դարձաւ։— Ինչ մ'ալ ապասէ, գաւա՛կս, դեռ Պատրիարքարանին պատասխան չտուինք—։ Ու ապա կայն այդ տիւը հակառակ բարին նշանակութեան ու կարճուկ ձեւին՝ իր մէջ կը պարունակէ կարծես կնճռքի մը սեւեռուածութեան ամբողջ չբլլանը, ու մանաւանդ կը մնայ համառօտել գայն, բայց ինչպէս գիտնանք, անսասանելի պահել մինչև մարդը ՝ անձին՝ կերակուր, մերկը՝ զգեստ գըտնելու ձգտումն ունի իրեն, ու հիմնեի բաղդին այս գոհերն ալ իրենց գլուխն ունին իրենց տանելու համար։ Ամէն մարդ ինչ որ ունի, ան ալ ունի իր ուզածին պէս ընելու ազատութիւնը։ Ասոնք ալ ունին։ Ասոնք ալ կ'ուզեն։ Ասոնք ալ կ'ընեն։ Ասոնք ալ կ'ընեն։ Ասոնք ալ կ'ըն

ջանին մէջ օրինակելի զարտուղութիւնը կ'ընէ դասական լուրջ գործ մը թարգմանելու, գործ մը—որ կարելի չէ ուրանալ—թերթօն կամ քաղաքական լուր թարգմանելէ տարբեր և աւելի կնճռոտ դժուարութիւններ ունի։ Միայն թէ, սխալներու այն վխտացող առատութիւնը, զոր մատնանիշ ըրինք նախընթաց երեք յօդուածներով, կ'խորթացնէ այդ ճաշակը և «Փորձ»ի Հայ ընթերցողին չատ փէչ գաղափար մը կազմել կուտայ բնագրին վրայ։

Իսկ եթէ Պ. Մալխաս իր քննադատի հակումները՛ վը միայն աչքի լոյս է թափեր այդ յօգնեցուցիչ և սպառիչ թարգմանութեան վրայ, մեզի կ'մնայ ցաւ միայն յայտնել։ Ինչու որ Բօքի այդ գործը ներկայ դարուն համար զուրկ է որ և է հրահանգիչ և սնուցիչ տարրէ. այսօր Բօքի գաղափարները démodé եղած են այլ ևս։ 1711էն ի վեր մատուորական անթիւ հոսանքներ անցան Եւրոպայի Քննադատական Դպրոցին երդիքին վրայէն. այսօր ոչ մէկ լրջախոհ միտք կ'թողու Պրինըգիէան ու Թէնը, Մէթիու Արնոլտն ու Էտմընտ Կօսը, նոյն իսկ Սէնդ Պէօվն ու Մաքոլին, անսալու համար բանաստեղծի մը մամլական պատուէրներուն։ Եւ չատ իրաւունք ունի Թէն, երբ կ'ըսէ Բօքի այս գործին համար.—բանաստեղծը քսան և մէկ տարեկան էր երբ աւարտեց «Քննադատութեան վրայ Փորձ մը»ն, տեսակ մը «Արուեստ Բերթողական». բայց այս տեսակ բանաստեղծութիւն մը մարդ պէտք է գրէ երբ ամբողջ գրական կեանք մը ապրած է, գրականութեան ամէն սեռերը մշակած և քննադատելու արուեստին մէջ հինցած է արդէն։ Այդ գրական «Փորձ»երը պէտք է որ խորհրդածութենէ վերջ միայն գրուին. ատոնք ուսումնասիրութիւններ են, գրեթէ գիտական մենագրութիւններ։ Բօքի «Փորձ մը Քննադատութեան վրայ»ն Պուալօյի «Նամակներ»ուն և «Բերթողական Արուեստ»ին կ'նմանի. սքանչելի գործ մ'է, բայց մեր օրերուն մէջ դպրոցի գրասեղաններուն վրայ միայն կ'կարդացուի։ «Փորձ»ը հաւաքածոյ մ'է իմաստուն խրատներու, որոց միակ թերութիւնն այն է որ չափէն աւելի ճիշտ են. օրինակի համար, ըսել թէ «ընտիր ճաշակի տէր մարդ չատ քիչ կայ», թէ «պէտք է խորհրդածենք և քննենք վճիռ մը տալէ առաջ», թէ «գեղարուեստի օրէնքները բնութենէն կ'քաղենք», թէ «հպարտութիւնը, տգիտութիւնը, կանխակալ կարծիքը, կուսակցական ոգին և նախանձը սխալ դատողութեան կ'մղեն զմեզ», վերջապէս, թէ «քննադատութիւն մը պէտք է անկեղծ, համեստ, կոկիկ և ազնիւ ըլլայ», բոլոր այս ճշմարտութիւնները Բօքի դարուն մէջ կրնային նոր բաներ ըլլալ, բայց Ի. դարուն համար՝ ոչ։ Մեր դարուն մէջ ամէն մարդու ծանօթը գաղափարն է, ո՛չ թէ գաղափարի դասաւորութիւնները։

Ահա՛, սիրելի Մալխաս, ձեր թարգմանութեան բնագրին ունեցած արժէքը՝ մեր դարուն համար, որ Բօքէն ի վեր չա՛տ քննադատներու—և չատ աւելի կարողներու—հոյակապ գործերուն ճաշակն առաւ։

Վերջին խօսք մ'ալ, և անո պէտի լսել։ Եթէ կ'հաստատէք այն առաջին ենթադրութիւնս թէ Բօքի «Փորձ»ը թարգմանելու մղուած էք, դասական առողջ պատուաստ մը տալու մեր գրականութեան, այն ատեն սա գիտողութիւնը պիտի ընեմ թէ բնագրին արժէքէն չատ բան կորսնցնելու պատճառ եղած էք, ձեր արձակ, և ո՛ն ալ՝ անճաշակ արձակով թարգմանութեամբ։ Բօքի քննադատներէն մին սա գիտողութիւնը կ'ընէ. «Եթէ Բօք իր խօսքերն արձակ գրէր, ընթերցողը չպիտի հետաքրքրուէր իսկ.» զգալու համար բովանդակ ճշմարտութիւնն այս վճիռին, պէտք է կարդացած ու կատարելապէս ըմբռնած ըլլալ անգլերէն բնագիրը, որ լոկ, իբրև հարազատ խառնուրդ մը նուագի և ներդաշնակութեան, չատ աւելի կ'արժէ քան ամենուս ծանօթ—և ոչ մէկերնուս գործադրած—խրատները։ Ու որչա՛փ արդարացի է Րիչըրտ Հուէյդլի, որ կ'ըսէ. «Բօքի բանաստեղծութեանց յանգերն յաճախ իր մէջ բերած փաստերուն պակասը կ'պարտկեն։» Պ. Մալխաս մինչև իսկ եթէ անքաւելի յանցանքը գործած չըլլար, այդքան մեղքերով ծանրաբեռնուած գրքոյկ մը հրապարակ հանելու, միայն այս տեսակէտով իսկ իր գործը չատ բան կ'կորսնցնէ իր իսկական արժէքէն։

Եթէ պատիւն ունեցած ըլլայի Ալեքսանտր Բօքի թարգմանիչն անձնապէս ճանչնալու, անկեղծօրէն կ'ըսէի իրեն. Պ. Մալխաս, սխալ քայլ մը առիք. ձեզի օտար հողի մը վրայ տեղ կոխեցիք։ Ու այսօր որ այդ պատիւը չէ ըրած ինծի, հակառակ այն խղճահարութեանս թէ վշտացուցիչ խօսք մ'ըրած պիտի ըլլամ իրեն, պատճառ մը չեմ տեսներ խորունկ համոզումս հօս չյայտնելու. «Փորձ»ի թարգմանութիւնը գուցէ կորսնցնել տայ Հայ մատենագրութեան այն փոքրիկ անկիւնն ալ, զոր Պ. Մալխաս գրաւած էր Մ. Նուպարեանը, Հ. Ղազիկեանը, Ա. Ցարութիւնեանը, Ռ. Զարդարեանը և դեռ չեմ գիտեր զով քննադատելով։

Ա՛լ հիմակ ազատ է ուզած եղանակն երգելու։

ԼԵՒՈՆ ՔԻՐԻՇՃԵԱՆ

Վ Ե Ր Ջ

ՄԷՃԷԼԼԷԻ ԱՀՔԵԱՄԸ ԱՏԼԻՅԷ
ՕՍՄ. ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՕՐԻՆԱԳԻՐՔ

Կիսակաշի 25 ղրշ. անզեղչ

Օսմ. Քաղաքային Օրինագրքին հայերէն թարգմանութիւնը, թուրքերէն բնագրին արտասանութեամբ, 5 հատոր, ցարդ կ'ծախուէր 50 ղրշ.ի։ Հրատարակիչն ընդհանրացնելու նպատակաւ ա՛յս բազմօգուտ Օրինագիրքը, որուն համաձայն կը քննուին ու կ'լուծուին բոլոր Օսմ. հպատակներուն քաղաքային դատերը, հարիւրին 60 զեղչած է գինը, 50 ղրշ.էն 20ի իջեցնելով, թղթակազմ։ Հինգ հատորը մէկտեղ կազմուած. «կիսակաշի», 25 ղրշ. «անզեղչ»։ Փութացէք օգտուիլ այս բացառիկ գնէն, վասն զի յառաջիկայ Ծվր. 1ին գինը պիտի բարձրանայ դարձեալ 50 ղրշ.ի։ Դիմել Պոլինց գրատուն, Զաքմաքճըլար, Թիւ 20 և Զիւմպիւլլիւ Խանին դրան կից կազմարար Ց. Մ. Սեթեանի խանութը Թիւ 30, 10—10

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՌՈՒՄԱՆԻԱ.— Զարմանալի չէ, եթէ Լոնտոնի Լորտ Քաղաքապետին խնջոյքին Ռումէն դեսպանին չհրաւիրուիլը պզտիկ իրարանցում մը կ'պատճառէ դեսպանական աշխարհին և Ռումանիոյ մէջ։ Նորընտիր Քաղաքապետ՝ Սըր Մարքուս Սէմուէլ Պրոնտըսպըրիի Սինակոկային տուած հացկերոյթին ատեն յայտարարեց թէ դեսպանին չհրաւիրուիլը դիտմամբ կատարուած գործ մ'էր. առով, Լոնտոն իր անհաճութիւնն յայտնել ուզեց Ռումանիոյ, որ իր դաշնագրական պարտաւորութիւնները կ'ուրանայ։ Քաղաքապետն յոյս յայտնեց որ, այդ յանդիմանական արարքը Ռումանացիներուն կ'զգացնէ իրենց պարտականութեան մէջ թերացումը։ Շատ բնական է որ Ռումէն կառավարութիւնն ու ժողովուրդը սիրտ ընեն այս խրախտ կերպով ըսուած խօսքերուն համար։ Մեզ անկ չէ այպանել Լոնտոնի քաղաքային Խորհուրդը, որ Ռումանիոյ Հրեաներուն կրած նեղութեանց դէմ ցոյց մ'ընելու համար չհրաւիրեց Ռումէն դեսպանը։ Միացեալ Նահանգներն Հրէական խնդրին մէջ նախաձեռնարկ եղան բողոքելու և անգլիական կառավարութիւնն ալ համակարծիք գտնուեցաւ։ Բայց խնդիրն այն չէ թէ Ռումանիա արժանի՛ էր այդ յանդիմանութեան կամ թէ Խորհուրդին անդամներուն անհամակիր ընթացքն՝ արդարանալի՛ է։ Բուն կէտը սա է որ Լոնտոն Քաղաքը կրնա՞յ անկախ պետութեան մը հանդէպ այդ տեսակ վարմունք մ'ունենալ. անտարակոյս, ո՛չ։ Լոնտոնի Խորհուրդը վաղեմի մարմին մ'է, որ կարևոր պարտաւորութիւններ ունի, զոր չատ լաւ կ'կատարէ. բայց իր գործը կատարած ատեն, ո՛չ յարանուանութեան և ոչ ալ քաղաքական խնդիրներու խառնուելու է։ Իրաւասութիւն չունի արտաքին գործերով զբաղելու. ատոնք անգլիական կառավարութեան և օտար Տէրութեանց դեսպաններուն վերաբերեալ գործեր են։ Դժուար չէ երևակայել որ, եթէ ուրիշ կերպ վարուէր, դժուարութիւնները դիւրաւ կ'ծագէին։ Ենթադրենք որ խնդրոյ առարկայ երկիրը փոխանակ Ռումանիան ըլլալու, Ֆրանսա, Ռուսիա կամ Գերմանիան ըլլար։ Լոնտոն Քաղաքին գիտնալիք բանն է իր հանդէսներուն դիւանագիտական մարմինը հրաւիրել կամ ոչ, բայց իրաւունք չունի մին հրաւիրել և միւսը չհրաւիրել, որովհետև իրեն գաղափարին հակառակ վարմունք մ'ունեցեր է։ Այս տեսակ խնդիրներու մէջ միայն կայսերական կառավարութեան խօսքը կ'անցնի։ Այդ պատճառաւ, կ'ցաւինք որ քաղաքային Խորհուրդն անսացեր է իր զգացումներուն, որք անտարակոյս գովելի են, բայց պատճառ եղան որ իր իրաւունքի սահմանէն դուրս ելնէ։ Սըր Մարքուս Սէմուէլ և Լոնտոնի Խորհուրդը, եթէ համոզուած է Քաղաքապետին արարքին, կ'երևայ այդ պահուն մոռցեր են թէ Ռումանիոյ թագաւորն արենակցական և ամուսնական սերտ կապերով կապուած է մեր վեհապետին հետ, և թէ Ռումէն դեսպանը միջազգային վաղեմի օրէնքով, պէտք էր Կարոլ Թագաւորին ներկայացուցիչը նկատուիլ, քանի որ անգլիական կառավարութիւնը պաշտօնապէս կ'ճանչնայ զայն՝ իբր Ռումանիոյ դեսպան։ Անոր տրուած օ և է դաս կրնայ վշտացնել Ռումանիան և ռումէն ժողովուրդը։ Ցաւալի պարագայ մ'է այս. մանաւանդ անո՛ր համար, որ գուցէ աւելի պիտի վատթարացնէ վիճակը խեղճ Հրեաներուն, որոց բարեկեցութեան համար եղաւ այդ ցոյցը։

(Ստանտըր.)

ՄԵԾ-ԴՈՒՔՍ ՆԻՔՈԼԱ ՔՈՆՍԴԱՆԴԻՆՈՎԻՉ, որ Թաշքէնտէ (Ռուսական Թուրքաստան) Խրիմ դառնալու արտօնուեցաւ, Լիվատիա գնաց իր մեծարանքը մատուցանելու իր Վեհ. հօրեղբօրորդւոյն, Նիքոլա Բ.ի։ Բայց չատ հիւանդ է, կ'ըսեն Ռուս թերթերը։ Միջին Ասիոյ մէջ երկարատև բնակութիւնը խանգարած է իր ջիղերը։ Հիմա 52 տարու է։ Որդին է հանգուցեալ Մեծ-Դուքս Քոնսդանդին Նիքոլայեւիչի, որ էր որդի Նիքոլա Ա.ի, և կրտսեր եղբայր Աղեքսանդր Բ. Կայսեր։ Ինչպէս արդէն ծանուցինք, ամուսնական խնդրի մը պատճառաւ Աղեքսանդր Բ.ի կողմէ ի Թաշքէնտ բնակութեան ղրկուած էր Նիքոլա Քոնսդանդինովիչ, և անկէ ի վեր հոն կ'կենար։ Հօն Օրէնպուրկի Ռուս կուսակալի մը աղջկան հետ ոչ-պաշտօնական կամ ոչ-ազնուապետական ամուսնութիւն մը կնքած ըլլալով, զաւակներ ունեցած էր, որոց Ֆրանսացի դաստիարակն այս օրերս Օտեսայի մէջ պատմեր է թղթակցի մը թէ Մեծ-Դուքսը չատ սիրելի էր Միջին Ասիոյ մէջ, իր բարեհամբոյր բնաւորութեամբը։ Ռուսերը միշտ համակրած են Քոնսդանդին Նիքոլայեւիչի գերդաստանին, որ չատ լաւ կ'վարուէր իր Մուժիկներուն հետ, վարչային բարեփոխումներու համախոհ և ջատագով էր, և ոգւով չափ ոյժ տուաւ Աղեքսանդր Բ.ի, Մուժիկներուն արձակման և հողերուն բաժանման տնտեսական կարևոր ձեռնարկին մէջ։ Աղեքսանդր Բ. եթէ ողջ մնար, անշուշտ չատոնց ներած կ'ըլլար իր եղբօրորդւոյն ընտանեկան յանցանքին։ Բայց իր վաղահաս մահն ու կարճատև հիւանդութիւնը ժամանակ չթողուցին որ Միջին Ասիայէն կանչէր և գործօն կեանքի մէջ մտցնէր երիտասարդ Նիքոլան, և Աղեքսանդր Գ. ալ չէր համակրեր այս երիտասարդին հօր, Քոնսդանդին Նիքոլայեւիչի, որ իր գաղափարներուն մէջ աւելի Արևմտեան ըլլալու համբաւը կ'վայելէր միշտ Ռուս Մամլոյն մէջ։ Քոնսդանդին Նիքոլայեւիչ իր կեանքին մեծագոյն մասն անցուց Խրիմու մէջ, ուր ի Քասանտրա, փառաւոր պալատ մ'ունէր, հարուստ ագարակի մը մէջ տեղը։ Իր մահէն տարի մը առաջ, այս չքեղ բնակարանն այրեցաւ ամբողջովին, և անկէ ի վեր չչինուեցաւ։ Իր հիւանդ որդին այժմ կը բնակի ի Պալաքլավա, որուն անունը լաւ ծանօթ է Խրիմու պատերազմին պատմութիւնն յիշողներուն։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԴՈՐՄԵՐ.— Ֆրանսայի Ազգայնականներուն վերջին հացկերոյթին միջոցին, զոր հաղորդեցինք մեր ընթերցողներուն, Ֆրանսական Հայրենեաց Դաշնակցութեան նախագահին՝ Ֆրանսուա Քոփէի յայտարարութիւնները պատճառ եղան որ կարծեաց անհամաձայնութիւններ ծագին ընդ մէջ ականաւոր գրագէտ Ժիւլ Լըմէդրի, տեղակալ Գնդապետ Րուսէի, Մ. Ժօրժ Կրօժանի և միւս առաջնակարգ անդամներուն։ Միւս կողմէ մէկ քանի ֆրանսական թերթեր ալ այս առթիւ կ'յայտարարեն թէ մեծ պառակտում մը ծագած է Դաշնակցութեան անդամներուն մէջ. Թան այնքան յառաջ կ'երթայ որ կ'ըսէ. «Ազգայնական կուսակցութիւնը մեռաւ և Գնդապետ Րուսէ հողի առաջին բահը պարպեց անոր գերեզմանին վրայ։» Բայց Գնդապետը նամակ մը գրելով Տեմփ-ի, կ'ըսէ թէ ինք և իր բարեկամները չեն անջատուած Մ. Ժիւլ Լըմէդրէն. «Խօսքերէս մէկ քանին խեղաթիւրուած էին թերթերուն մէջ. ես չըսի թէ վերջնականապէս բաժնուած ենք Մ. Ժիւլ Լըմէդրէն. ամենքս ալ մեծ յարգանք և սէր կ'տածենք հանդէպ Մ. Ժիւլ Լըմէդրի. մեր ազգային դատին համար մեծ ծառայութիւններ մատուցած է, այնպէս որ կարելի չէ առաջին առթիւ բաժնուիլ իրմէ։ Ես միայն սա ըսի թէ իր պաշտպանած ժողովրդականութեան գաղափարին կուսակից չեմ. ոչ աւելի ոչ պակաս։» Անգլիական թերթի մը Բարիզեան թղթակիցը կ'յարէ թէ Գնդապետ Րուսէի բացատրութիւնը չի փոխեր Թանի այն խօսքը թէ «Ազգայնական կուսակցութիւնը մեռաւ։» Անկերեւ է որ այդ կուսակցութիւնը պառակտած է, որով անգործութեան դատապարտուած. մէկ մասը Պոնաբարդեան, միւսն Հանրապետական է. իսկ այս երկուքին մէջտեղ մաս մ'ալ կայ որ կ'ջանայ հաշտեցնել երկու հակառակորդ կողմերը։

* * Իռլանտեան հանգոյցը.— Իռլանտական խնդիրը պահ մը մոռցուելէ յետոյ նոր թափով մը երևան ելաւ այս պահուս։ Բարիզի ոստիկանութիւնը 250,000 ֆր. ծախսած է մինչև հիմա, փախստական Իռլանտացիները ձեռք ձգելու համար. բայց անօգուտ։ Վերջերս ըսուեցաւ թէ Պորտօյի ճամբով սպանիական սահմանագլուխն անցեր են. բայց Պորտոյի մէջ ձերբակալուած կարծեցեալ տ'Օրինաքին ուրիշ մարդ է եղեր, այնպէս որ հանգոյցը նորէն հանգոյց մնաց։ Դեկտ. 17ին աճուրդի պիտի հանուի Իռլանտեանց բնակարանն ի Բարիզ. առ այժմ 350,000 ֆր. գին դրուած է։

* * Հարցաքննիչ դատաւոր Մ. Լըմերսիէէ պաշտօնանկ ըլլալուն առթիւ Մաթէն կ'ըսէ թէ ֆրանսական իշխանութեանց համար նոր բան մը չէ անհատական նամակները բանալը, որուն համար Մ. Մերսիէ պաշտօնանկ կ'ըլլայ։ «Անոնք որ նամակներն բացուելէ եաք դարձնել կ'սառնան զանոնք, թող ինքզինքնին բախտաւոր համարեն. մարդիկ կ'ճանչնանք որք բնաւ չեն ընդունիր նամակնին։ Արդէօք Ֆրանսայի վերին իշխանութիւնք տեղեկութիւն ունի՞ն այս մասին։ Ամէն կերպով կրնանք պաշտպանել մեր ըսածը. ժամանակ է որ այս դրութեան վերջ մը տրուի և ամէն մարդ ազատ ըլլայ թղթակցելու ուզած մարդուն հետ, առանց սակայն իր նամակները նախապէս ուրիշներու ձեռքէն անցընելու։»

ՊԵՏԵՎԻ ՄԱՐԴԱՍՊԱՆՆԵՐՈՒՆ ԴԱՏԸ.—Այն հարիւր տասն և վեց Պետեվի մարդասպաններն, որք անցեալ գարնան Ալճերիոյ Մարկըրիդ գիւղին ֆրանսացի գաղթականներուն վրայ յարձակելով ջարդած էին զանոնք, այս Ուր. Մոնբելիէ հասան. ճամբան չատ նեղութիւն քաշած են։ Զօրական հետ շղթայի զարնուած էին. մեծ մասամբ կիսամերկ, բոկոտն կամ չատ չատ տրեխներ հագած։ Ամբաստանեալներուն մէջ ամէն տարիքէ մարդ կայ, բայց մեծ մասամբ երիտասարդներ են. երկու հատ ալ ծեր կան. պետերնին՝ Եաքուբ, որ յարձակումը կազմակերպած էր, տակաւին երիտասարդ է. Մոնբելիէի փողոցներէն անցած ատեննին, խռնուած ժողովուրդը սուլեց և անարգական խօսքեր ուղղեց Պետեվիներուն, բայց խրոխտ Եաքուբ անոնցմէ ազդուելու նշան մը ցոյց չտուաւ բնաւ։ Մինչև դատավարութեան ժամանակը Մոնբելիէի բանտը պիտի մնան։

ՄՐ. ՉԷՄԲՐԼԷՆԻ ՃԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ.— Գաղթային նախարարն այս Ուր. գիշեր իր կնոջ հետ Լոնտոնէն մեկնեցաւ, մնաք բարովի այցելութիւն մը տալու համար Էտուարտ Թագաւորին և Թագուհիին, որք այս պահուս Ուինտսորի Դղեակը կ'գտնուին։ Գիշերը դղեակն անցուցին։ Գաղթային նախարարն այդ ճամբով կ'երթայ Բորդսմաութ և անկէ նաւ կ'նստի իր կնոջ հետ։ Մասնաւոր կառախումբ մը իրենց տրամադրութեան տակ պիտի դրուի։ Կայարանին մէջ պաշտօնական անձերու և անհատ բարեկամներու մեծ բազմութիւն մը պիտի հաւաքուի։ Գաղթային նախարարին առաջին կարգի յածանաւը՝ Բօբէյս՝ արդէն չոգիի վրայ է. կ'ըսուի թէ ինն հարիւր նաւազ ունի։ Թէև Բորդսմաութի ժողովուրդը փափաք յայտնեց որ ողջերթի խանդավառ ցոյց մ'ընէ, բայց Գործադիր Մասնախումբը պիտի գոհանայ ուղերձ մը մատուցանելով. Նախարարն յարմար չդատեց որ իր մեկնումին նախօրեակ իրի կուռը քաղաքական կուսակցութեանց կողմէ ցոյց մ'ըլլայ։ Տակաւին յայտնի չէ թէ Բօբէյսը գրահաւորը տէր և տիկին Չէմպըրլէնը Տըրպէն ցամաք հանելէ յետոյ ո՞ւր պիտի երթայ. բայց որոշ է որ Բարեյուսոյ գաղթականներն ամէն դիւրութիւն պիտի ունենան դիտելու այն գեղեցիկ նաւը, որ անշուշտ կ'հետաքրքրէ զիրենք. քանի որ Բարեյուսոյ գաղթավայրն է որ կ'ընէ տարեկան տոկոսի վճարումները։ Շատ կարելի է որ Մր. Չէմպըրլէնի ճամբորդութիւնը նախապէս ենթադրուածէն աւելի երկար տևէ։

ՔՐԻՒԿԵՐԻ ԴԷՄ ԵՂԱԾ ԿԱՍԿԱԾՆԵՐԸ.— Պօէրական չահուց պաշտպան Բըթի Պէօ գրեթէ պաշտօնապէս պատասխան մը կուտայ, Չէմպըրլէնի և Պօթայի միջև փոխանակուած և Հոկտ. 21ին հրատարակուած նամակներուն մէջ Քրիւկերի և Լէյտսի դէմ ցուցուած կասկածներուն։ Չէմպըրլէն կ'ըսէ թէ Եւրոպա գտնուող մէկ քանի անձնաւորութեանց քով կարևոր գումարներ կ'գտնուին, որք պատերազմի ատեն Թրանսվալէն Եւրոպա ղրկուեցան. և կ'պահանջէ Պօթայէ փնտռել գտնել այդ անձերն և հաչիւ պահանջել իրենցմէ, վասնզի այդ գումարներն այլ ևս Թրանսվալի ժառանգորդին, Անգլիոյ կ'պատկանին, և աղքատացած Պօէրներուն օգնութեան յատկանալու են. Պօթա պատասխանեց թէ այդպիսի գումարներու գոյութենէն տեղեկութիւն չունի։ Բըթի Պէօ կ'պատասխանէ. «Մր. Չէմպըրլէն կ'վերանորոգէ այն ամբաստանութիւնը թէ Քրիւկեր Եւրոպա եկած ատեն միլիոններ բերաւ իր հետ և միլիոններ ծախսեց, բայց Չէմպըրլէն գիտէ, մեզ ամէնուս պէս, թէ Պօէր Զօրավարներն Եւրոպա հասած ատեն այդ մասին իրենց վերագրուած մեղսակցութիւնն հրապարակաւ հերքեցին, ըսելով թէ Քրիւկեր ընդհակառակն իր անձնական հարստութեան կարևոր մէկ մասը պատերազմական ծախուց յատկացուց։ Պատերազմի ատեն, զանազան մասնաւոր դրամատանց մանաւանդ «Նէտըրլանտսա Պանք»ի մէջ զետեղուած ոսկիներն ապահովութեամբ Եւրոպա բերուեցան, և այդ, ա՛յն ատեն, երբ Զօր. Ռոպէրդս Վալը անցաւ և Եօհաննէսպուրկն ու Բրեդօրիան գրաւել կ'սպառնար։ Այդ ոսկիները մասնաւոր անձանց կողմէ դրամատանց մէջ ի պահ դրուած էր և որուն գումարը 500,000 ստերլինի չափ հազիւ կար։ Այդ գումարը Թրանսվալի նախարար Ռէյցի կինն ու ընտանիքը Եւրոպա բերող չոգենաւին մէջ կ'գտնուէր։ Անգլիացիք այդ պատճառաւ կասկածեցան թէ Տիկին Ռէյց ընկերացած էր Եւրոպա ղրկուած դրամին։ Եւ յետոյ, եթէ Չէմպըրլէնի ենթադրութիւնն ստոյգ ըլլար, պէտք էր որ Ճէյմսընի յարձակման համար 50 միլիոնի վնասուց հատուցում մ'ըրած ըլլար Պօէրներուն։ Չէմպըրլէնի կողմէն քանիցս ցուցուած այս կասկածը կ'հաստատէ ինչ որ կ'պատմուի այն մարդէն որ Հարաւային Ափրիկէ կ'երթայ և հոն նախախնամութեան դերը պիտի կատարէ։»

ՖՐԱՆՑ ԵՕԶԷՖ ԿԱՅՍԵՐ առողջութիւնը զգալապէս բարւոքեցաւ. Շբ. օր օդն տաքէ ըլլալուն Շէօնպրիւնի դարաստանին մէջ երկարատև պտոյտ մը կրցաւ ընել։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՅՆԱԳԻՏԱՐԱՆՆ ԵՒ ԹԱՅՄԶԻ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ.— «Բրիտանական Համայնագիտարան»ին վերջին (իններորդ) տպագրութիւնը, սրբագրուած և ճոխացած, դեռ նոր աւարտեց Թայմզի խմբագրութիւնը, որ իւրաքանչիւր ճիւղի մասնագէտներուն մեծաքանակ գումարներ վճարեց և առով հանդերձ, Նախկիններէն աժան հրատարակութիւն մ'ըրաւ։ Անգլիոյ մէջ Բրիտանական Համայնագիտարանն հանրային ստացուած մ'է այլ ևս, որով հեղինակութեան իրաւունքի խնդիրներ չունի։ Այս իրապէս հոյակապ գործին աւարտման առթիւ, այս Ուր. գիշեր Լոնտոնի մէջ չքեղ հացկերոյթ մը կազմակերպած էր Թայմզի խմբագրութիւնը։ Հանդէսին կ'նախագահէր Սըր Տօնըլտ Մէքընզի Վալլըս, Պատոյ լրագրի ընթերցողներուն ծանօթ, երբեմն Թայմզի պոլսական թղթակիցը, յետոյ Փոխարքայ Լորտ Տըֆըրինի քարտուղար ի Հնդկաստան, հեղինակ Ռուսիոյ վրայ երկու հատոր գրքի մը, որովհետև երկար ատեն ալ Ռուսիա բնակած է իբր թղթակից. վերջին անգամ, Անգլիոյ թագաւորին որդւոյն քարտուղար, աշխարհի չուրջն ըրած ճամբորդութեան միջոցին և քանի մը տարիներէ ի վեր գլխաւոր խմբագիր Թայմզի արտաքին քաղաքական բաժնին։ Համայնագիտարանին վերջին հատորներուն խմբագրապետն ալ ինք էր։ Հացկերոյթին ներկայ էին հինգ հարիւրի չափ ականաւոր անձնաւորութիւնք, անգլիացի և օտարազգի, Համայնագիտարանին բոլոր աշխատակիցները, քաղաքական, գիտական, գրական և գեղարուեստական աշխարհներուն մէջ հանրածանօթ դէմքեր, կարևոր թերթերու խմբագրապետներ։ Ներկաներէն յիշենք վարչապետ Մր. Պալֆուր, դատական գործոց նախարարը և Լորտերու ժողովին նախագահը, ծովային նախարարը, ընդդիմադիր կուսակցութեան անդամ Մր. Պրայս, Լորտ Րէյ, (Սըր Ուիլեըմ Հարքորդ թէպէտ հրաւիրուած, բայց ներկայ չէր) Երեսփոխանական ժողովին նախագահը, Լորտ Ռոզլի, Սըր Ճօն Լըպօք, Մր. Մոպըրլի Պէլ (երբեմն Թայմզի թղթակից ի Վիեննա, այժմ ելմտական մատակարար Թայմզի, և յաջորդը՝ կաթուածահար Մաքտօնալտի. Բարնելի կողմէ Թայմզի դէմ բացուած վատահամբաւութեան դատին մէջ Թայմզ 100,000 ստերլինի կորուստ մը կրեց, չուարեցնելով այս ելմտական մատակարարը, որուն կաթուածահար ըլլալուն պատճառ եղաւ։) Մր. Ճօրճ Պրքլ տարիներէ ի վեր անօրէն Թայմզի խմբագրական ճիւղին և յաջորդ՝ հանգուցեալ Տըլանի. Ներկայ գրական դէմքերուն մէջ կար Էտմընտ Կօս, նչանաւոր հեղինակ և քննադատ, են.։ Հացկերոյթը չատ հանդիսաւոր եղաւ. Էտուարտ Թագաւորին և Համայնագիտարանի աշխատակիցներուն ի պատիւ բաժակաճառեր արտասանուեցան։

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ՄԱՀ ՄԸ.— Բեդերսպուրկի Կայսերական Թատրոնի պաշտօնեաներէն Մ. Րիչընքի, 28 տարեկան երիտասարդ մը, որ ուսեալ ազնուական և հարուստ ընտանիքներէն մէկուն կ'վերաբերի. Նոյեմբեր 1ին Բարիզ գալով սենեակ մը կ'վարձէ. կանոնաւոր և հանդարտ կեանք մը կ'վարէր և չատ քիչ այցելու կ'ընդունէր։ Այս Դչ. գիշեր պերճօրէն զարդարուած մանկամարդ կնոջ մը հետ տուն գալով միասին սենեակ մտան. ընկերուհին ամերիկուհի մ'էր. Օրիորդ Էլէն Կոր. հազիւ կէս ժամ անցած էր երբ րէվոլվէրի պայթման ձայն մը լսուեցաւ. Մ. Րիչընքի սենեակէն դուրս վազելով սանդուխներուն վրայէն սկսաւ օգնութի՛ւն աղաղակել։ Հօն գտնուող մէկ քանի անձեր սենեակը մտնելով տեսան որ մանկամարդ ամերիկուհին անկողնին վրայ երկնցած էր, գլուխը րէվոլվէրի գնդակով մը ջախջախուած. մահաբեր զէնքն ալ, կարծես զղջալով այսքան գեղանի կնոջ մը կեանքը փճացուցած ըլլալուն, սենեակին մէկ անկիւնը ամբրած կեցած էր։ Անմիջապէս բժիշկ կանչուեցաւ, բայց անօգուտ. Օրիորդ Էլէն Կոր հոգին աւանդեց։ Ոստիկանութեան հարցումներուն պատասխանելով ազնուական Ռուսն ըսաւ թէ ամերիկուհին երաժշտութեան ուսանող մ'էր և առանձին բնակէր Կրանտ Արմէ պողոտային վրայ տան մը մէջ, և թէ դիպուածի մը զոհն է եղած, սա կերպով որ, մինչ ինք սեղանին վրայէն բան մը կ'առնէր զէնքը գետին իյնալով գնդակը պարպուած մխուած էր օրիորդին գլխուն մէջ։ Բայց քիչ վերջ յայտարարեց թէ կինն էր որ անձնասպան եղած էր։ Ոստիկանութիւնը կասկածելով այս հակասական պատասխաններուն վրայ եւ դիպուածով պատահած արկածին բացատրութիւններն ալ անբաւական նկատելով, Մ. Րիչընքին ձերբակալեց. միւս կողմէ երկուքին ալ բնակարանները խուզարկուելով նամակներն և ուրիշ թղթերը գրաւուեցան։ Սպաննեալը քսանեութ տարեկան էր և ռուս երիտասարդին նման Բարիզ եկած էր երաժշտութիւն ուսանելու։ Կնոջ բնակած տան մէջ բան մը չեն գիտեր աղջկան յարաբերութեանց վրայ. ընդհակառակը, կ'ըսեն թէ հանդարտ և ծանրաբարոյ կեանք մը կ'անցընէր։

* * Վերջին թղթաբերով հասած լուրերը նոր լոյս մը չեն սփռեր այս խորհրդաւոր սպանութեան վրայ։ Ազնուական ռուս ուսանողը միշտ կ'պնդէ թէ ամերիկուհին դիպուածի մը զոհն է. իր անցեալ կեանքին վրայ վկայութիւն տուողները բոլորն ալ կ'յայտարարեն թէ անկարելի է որ ոճիր մը գործած ըլլայ։ Հարցաքննիչ դատաւորն իր հարցափորձը կը չարունակէ. բանտարկեալը փաստաբան մը բռնեց։ Դեռ ամէն կերպով չհաստատուեցաւ հանգուցեալին ո՛վ ըլլալը։ Տանը մէջ գտնուած նամակները ցոյց կուտան թէ ամուսնացած է, բայց կա՛մ ամուսնալուծեալ և կամ բաժնուած էր ամուսնէն։ Նիւ Եորքի մէջ բարեկեցիկ ազգականներ ունի. բնիկ Սան Ֆրանչիսկոյի է. ամուսնացած է Մեքսիկոյի մէջ։ Բարիզի ամերիկեան հիւպատոսն հեռագրաւ տեղեկութիւն խնդրեց սպաննեալ կնոջ պարագաներուն վրայ։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԹԱՆԿԱԳԻՆ ՀՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ.—Խրիմի Քէրչ քաղաքին մօտերը հնախուզական կարևոր գիւտ մը եղաւ դիպուածաւ։ Քաղաքէն մղոն մը հեռու հին գերեզմանատուն մը կար, որ ժամանակին հետ բոլորովին աւերակ դարձած էր։ Երկաթուղիով նոր գծին հաստատման ատեն երբ պեղումներ կ'կատարէին, տեսան որ Քրիստոսէ Բ. կամ Գ. դարէն մնացած դամբարան մը կար հոն։ Շէնքը կամարաւոր է և դրան աջէ քարէ վահան մը կայ, վրան Մեդուզայի գլուխը գեղարուեստական ոճով մը փորագրուած։ (Մեդուզա՝ դիցաբանութեան համբաւաւոր դիցուհին է)։ Դամբարանին մէջ մասն և պատերէն թափած քարի և չաղախի կտորները մաքրելէ վերջ յայտնի եղաւ որ, թերևս դարեր առաջ կողոպտուած էր այն։ Աւազակները կա՛մ դամբարանին մէջ երկար ատեն մնալու վախէն և կամ դուրսէն վտանգի մը պատճառաւ չէին կրցած ամէն ինչ կողոպտել, որով ոսկիէ և ուրիշ մետաղներէ զարդի առարկաները հոս հոն տարածուած էին դամբարանին մէջ։ Ցայտնի էր որ այդ առարկաները կ'վերաբերէին հոն թաղուած անձերուն։ Մեռեալները թաղուած էին երեք գերեզմաններու մէջ. պզտիկ փոս մ'ալ կար տղոց յատուկ։ Այս չորս քարաչէն գերեզմանները փորուած են յատուկ քառանկիւնի մը մէջ, ուր երթալու համար սանդուխով ճամբայ մ'ալ կայ։ Կ'կարծուի թէ ուրիշ գաղտնի նկուղ մ'ալ կայ և այդ պատճառաւ պեղումներ կըլլան։ Ձեռք անցուած նիւթերուն մէջ ամէնէն չահեկանները են, առաջին, անագապղնձէ մանեակ մը, որուն վրայ կայ սարդեղունգի կտոր մը (sardonyx, թանկագին քար մը). այս քարին վրայ չատ նուրբ կերպով մը փորագրուած է պատերազմիկի մը դէմքը, նիզակով, սուրով, վահանով եւ յաղթութեան աւարներով. երկրորդ, ոսկեայ չքադրամ մը, որուն վրայ ակատ (թանկագին քար մը) կտոր մը կայ, նիզակ ի ձեռին զինուորի մը պատկերով։ Ասոնցմէ զատ կան նաև զանազան հնութիւններ։ Զի՞ու ոսկորներ ալ գտնուած են։ Դամբարանին յատակը և քարաչէն պատերուն վրայ նկարներ կան, որոց յետին հետքերը դեռ տեսանելի են։ Գտնուած առարկաներուն ամէնէն թանկագինները Բեդերսպուրկի Կայսերական Թանգարանը պիտի ղրկուին։

ԿԱՐԵՒՈՐ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ կ'ծանուցուի Մարսիլիայէն։ Բոլոր հին դրամներու և չքադրամներու հաւաքածոները, որք տեսած են Մարսիլիոյ Թանգարանին մէջ պահուած գեղարուեստական հնութիւնները, ցաւով պիտի լսեն թէ անցեալ չաբթու գիշերանց գողեր մտնելով, թանգարանէն առեր տարեր են ութն հարիւր ութսուն երեք կտոր հնադրոյմ դրամներ։ Ցաւալին այն է որ գողութեան նպատակն ո՛չ թէ այս արժէքաւոր դրամներն ձեռք անցընել և պահել է, այլ հալեցնելով ծախել. և այս պատճառաւ իսկ ամէնէն գեղեցիկ նմոյշները չէ որ գողցեր են, ձեռքերնուն ինչ որ եկեր է, այն առեր են։ Գողցուած դրամներուն արժէքն է հարիւր հազար ֆրանք. բայց գողերը զանոնք հալեցնելով հազիւ ութ հազար ֆրանք ձեռք պիտի անցնեն։ Ոստիկանութիւնը տակաւին ոևէ մէկը ձեռք չէ անցուցած։

ՀՈԳԵԲՈՅԺ ՖԻԼԻՔ.— Պերլինի Թերթերը մանրամասն տեղեկութիւն կուտան Ֆիլիք անուն անձի մը վրայ, որ ռուսական արքունիքին մէջ զանազան պաշտօններ կատարած է։ Այս գարնան մէջ էր որ բաւական ազդեցութիւն ձեռք բերաւ։ Ոմանք ըսին թէ Ֆրանսացի է, ուրիշներ կ'ըսէին թէ Սև Լեռնցի կամ Զեհ է։ Բայց վերջապէս, Ռուս չէ։ Նիքոլա Բ. զայն ճանչցաւ մեծ-դուքս Նիքոլա Նիքոլայեւիչի բնակարանին մէջ, և ատոր վրայ Ֆիլիք իբրև ոգեհարոյց, իբրև հոգեխօս (spiritist) և իբրև իբնօթիզող մեծ տեղ բռնեց։ Ամէն բանի համար անոր խորհուրդին կ'դիմուէր։ Վերջին օրերս ուզած էր Զարուհին բժշկել իր կանացի վիճակին յատուկ դարմաններով։ Բայց չյաջողելով, երեսէ ինկաւ։

— ԿԱՐԴԻՆԱԼ ԿԱԷԴԱՆՕ ԱԼՕՐԶԻ ՄԱՍԷԼԼԱ յանկարծամահ եղաւ Նոյմ. 9/22ին։ 1826 Սեպտ. 30ին ծնած էր Բօնթէքօրիօյի մէջ և 1877ին Լիզպօնի Պապական Նուիրակ անուանուեցաւ։ 1887 Մարտ 14էն ի վեր կարդինալ էր։ Իր մահուամբ, Լէոն ԺԳ. Պապին իչխանութեան ատեն մեռած կարդինալներուն թիւն 144ի կ'հասնի։

ՆԵՐՔԻ՛Ն ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Վանայ նահանգին Տէֆթէրտար անուանուեցաւ Պիթլիզի նահանգին Տէֆթէրտար Սալիհ Զէքի էֆ.։

Մուսուլի նահանգին Տէֆթէրտար անուանուեցաւ Վանայ նահանգին Տէֆթէրտար Իսմայիլ Րայիֆ էֆ.։

Պիթլիզի նահանգին Տէֆթէրտար անուանուեցաւ Մուսուլի նահանգին ելմտական քննիչ Հասան Թահսին էֆ.։

Քէօբրիւլիի (Գոսովա) Գայմագամ անուանուեցաւ Ենիբազարի Գայմագամ Իզզէթ պէյ, որուն յաջորդեց Մալազկերտի նախորդ Գայմագամ Մուսթաֆա Հիլմի էֆ.։

Սաֆինայի (Պէրութ) Գայմագամ անուանուեցաւ Կէյվէի Գայմագամ Ճէմալ պէյ, որուն յաջորդեց Պետական Խորհրդոյ ելմտական ճիւղին Ա. կարգի օգնականներէն Հիւսէյին Ճէմիլ պէյ։

— Հիճազի երկաթուղւոյ ոսկի չքադրամ տրուեցաւ Գոսովայի կուսակալին։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄ

«Երէկ, Դչ., ռուս դեսպան Մ. Զինովէվ, չնորհուած կայսերական արտօնութեամբ, պատիւ ունեցաւ ոչ—պաշտօնապէս ներկայանալու Վեհ. Կայսեր։»

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Իտալական դեսպան Մարքի տի Մալասփինա և ռումանական գործակատար երէկ Բ. Դուռն երթալով, յաջորդաբար տեսակցեցան Արտաքին գործոց նախարարին հետ։

—Լիբանանու Նախորդ կուսակալ Նաում փաշա եւս տեսակցութիւն մ'ունեցաւ Արտաքին գործոց նախարարին հետ։

—Հայ-Կաթոլիկաց Պատրիարք Տ. Պօղոս Էմմանուէլեան երէկ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Դատական և Կրօնական նախարար Րըզա Ապտիւրրահման փաշայի հետ։

ԱՓՐԻԿԵԱՆ ՏՐԻՊՈԼԻՍԻՑ նահանգին մարդահամարն ամբողջացած ըլլալով, այժմ կանոնաւոր զինուորագրութեան պիտի ձեռնարկուի վիճակաւ։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԽՌՈՎԱՐԱՐՔ.— Մանաստըրի Բազնիչա գիւղին բնակիչներէն Սթօյան, կայսերական կառավարութեան ծառայութիւն մատուցանելու և իր գիւղին բնակիչները Պուլկար աւազակներուն հարստահարութիւններէն ազատելու նպատակաւ, կառավարութեան իմաց տուած էր այդ աւազակներուն պահուըտած տեղը, եւ այդ պատճառաւ անոնց թշնամութիւնը գրգռած էր իրեն դէմ։ Աւազակներն ալ վրիժառութեան նպատակաւ կրակի տուած էին անոր բնակարանը։ Օսմ. զօրքերը վերջերս նոյն աւազակախմբին վրայ յարձակելով, ցանուցիր ըրեր և աւազակներէն իննը ողջ բռնելով դատարանի յանձներ են։

—Սոֆիայի մէջ, վարչապետ Մ. Տանէվ, օսմ. զօրաց կողմէ ցանուցիր եղած Պուլկար հրոսախումբերուն ընթացքը պարսաւելով, յայտարարեր է թէ Պուլկարիոյ իչխանապետութիւնը թոյլ չպիտի տայ որ Պուլկար խռովարարք խաղաղութիւնը խանգարեն։ Պուլկարիոյ իչխանապետութեան չահը կ'պահանջէ բարեկամական յարաբերութիւններ տածել իր Գերիչխան Տէրութեան հետ, և անոր համակրութեան արժանանալ։

—Ֆրանսական «Տէմփ» լրագիրը, Պուլկարիոյ ներքին գործերուն վրայ խօսելով, կ'ըսէ թէ Պուլկարիա, փոխանակ զինուորական սպառազինութեանց և չինութեանց համար պարապ տեղը դրամ վատնելու, աւելի աղէկ կ'ընէ, եթէ Արեւելեան Րումէլիի տարեկան հարկը ժամանակին վճարէ, որով ո՛չ միայն Բ. Դուռն, այլ և օտար արժէքատէրց համակրութիւնը պիտի գրաւէ։ Պուլկարիա խռովարար հրոսախումբերը զսպելով իր իրական չահերուն ծառայած կ'ըլլայ, զի Մեծ Տէրութիւնք, որք խաղաղութեան պահպանման միայն կ'բաղձան, չեն կրնար լաւել կարգ մը խռովարար Պուլկարներու ապստամբական չարժումներուն դէմ։

ԱՄՍԱԹՈՇԱԿ.— Ինչպէս երէկ ծանուցինք, Ելմտական Նախարարութիւնը վաղը պիտի սկսի ամսաթոշակներու բաշխումը, Րամազանի տօնին առթիւ։

ԹՈՒՐՔՈ-ՊԱՐՍԻԿ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ.—Արտաքին գործոց նախարարութեան և Պոլսոյ պարսկական դեսպանատան միջև փոխանակուած ծանուցագրերուն պարունակութեանց նայելով, Թուրքիոյ և Պարսկաստանի միջև ներածման և արտածման մաքսերու, թղթակիր, մթերանոցներու, ապրանքներն ետ դարձնելու և այլ մաքսային գործառնութեանց նկատմամբ փոխադարձաբար պիտի գործադրուի ամէնէն նպաստաւորեալ ազգի պայմանը, և նախորդ դաշնագրերու ու պայմանագրերու այն տրամադրութիւնք, որք այս վերջին յայտագրին տրամադրութեանց հակառակ են, չեղեալ պի-

ար նկատուին, իսկ Թէմպէքին երկու Տէրութեանց միջև 1292 Զիլգատէ 21ին կնքուած պայմանագրին տրամադրութեանց ենթակայ պիտի մնայ։ Այս կարգադրութիւն յառաջիկայ Փետր. 23ին պիտի սկսի գործադրուիլ, եթէ Պարսիկ կառավարութիւնն փափաք չյայտնէ որ աւելի շուտ գործադրուի։ Եթէ պայմանագիր Տէրութիւնք կամ անոնցմէ մին անոր լուծումը պահանջէ, պահանջման թուականէն սկսեալ մինչև մէկ տարի եւս գործադրելի պիտի մնայ։ Եւ մինչև որ երկուստեք նոր համաձայնութիւն մը կընքուի, մաքսային գործերու մէջ երկու Տէրութիւնք իրենց ազատութիւնը պիտի վերստանան։ Հետեւապէս կայսերական Ի. րատէով երբ այս նոր կարգադրութիւնն սկսի գործադրուիլ, Պարսկաստանէ բերուած պարսկական ապրանքներէն 100ին 8 մաքսատուրք պիտի առնուի, ինչպէս կ'առնուի եւրոպական երկիրներէ բերուած վաճառքներէն։ Թէմպէքի ու մաքսատուրքն ալ վճարելու (բեռը բէ—ատմ) վերաբերեալ գործառնութիւնք ալ մի և նոյն եղանակաւ տեղի պիտի ունենան։ Նոյնպէս Օսմ. երկիրներէն Պարսկաստան ներածուած արտադրութիւններէն և վաճառքներէն 100ին 1 արտածման մաքս պիտի առնուի, իսկ Պարսկաստան առանց մէ 10Cին 5 մաքս պիտի առնէ։ Մաքսային Վարչութիւնն հրաման ստացաւ սոյն կարգադրութիւնը շրջաբերականով մը հաղորդել գաւառային մաքսատանց, որպէս զի ուշադրութիւն ընծայեն անոր ճշգրիտ գործադրման։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՊԵՐՈՒ.—Թուրքերէն թերթերը կ'ծանուցանեն թէ Պերուի (հարաւային Ամերիկա) կառավարութիւնը Պոլսոյ մէջ ընդհ. հիւպատոսութիւն մը հաստատելու դիտաւորութիւն ունի։

ՕՍՄ. ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆԸ.—Բարիզէ կ'գրեն Նայէ Փրայէ Պրէսէի թէ մաքսային 4% տոկոսաբեր փոխառութիւնն ա'նքան մեծաքանակ ստորագրուած է որ 1000 պարտաթուղթ ստորագրողին հազիւ երկու պարտաթուղթ պիտի իյնայ։ 114,000 նոր պարտաթուղթերու համար, անագին դրամագլուխներ շարժման մէջ դրուած են։ Ընդամէնն 500 միլիոն ֆր. իբրև երաշխաւորութիւն աւանդ տրուած են ստորագրողներէն։ Այս գումարը մեծագոյն մասամբ ազատ պիտի ըլլայ, և հետևապէս ամսավերջի հաշուեփակին համար դրամի մեծ առատութիւն կ'յուսացուի։

ՍԿԻՒՏԱՐ—ԳԱՏԸՔԻՒՂԻ ՋՈՒՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ.—Բաղաքապետութիւնն իմանալով որ Սկիւտար—Գատըգիւղի ջուրի ընկերութիւնը դիտաւորութիւն ունի իր մենաշնորհը փոխանցելու դրամատէրներու ուրիշ խմբակի մը, Թէզքէրէ մ'ուղղեց նոյն ընկերութեան, հարցնելու համար թէ այս զրոյցներուն մէջ ճշմարտութիւն կա՞յ թէ ոչ։

ՋՈՒՐԸՆ Ի ԳԱՍԸՄ—ՓԱՇԱ.—Կայսերական Իրատէի մը համաձայն, Թաթավլայի և Ֆէրիքէօյի միջև գտնուած գետնաբուղխ ջուրերը խողովակներով Գասըմ—Փաշա պիտի բերուին։ Եպարքոսական հրամանաւ, Մալիէն 152,517 ղրշ.ի գումար մը պիտի սահմանէ այս նպատակին։ Դատական նախարար Բարձր. Ապտիւրրահման փաշա պիտի հսկէ ջրուղիներու շինութեան վրայ։

ԱՄՈՒԽ.—Բաղաքապետութիւնը Շիլէէ հեռագիր մը ստացաւ ծանուցանող թէ 100,000 օխա ածուխ ծովեզերքը նպաստաւոր օդի կ'սպասեն Պոլիս ղրկուելու համար։

ՅՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԸ տարեկան 2000 ֆրանքի գումար մը սահմանեց Սկիւպի Ցոյն համայնքութեան եկեղեցիներուն և դպրոցներուն համար։

ՔՕԼԷՐԱ.—Եաֆայի մէջ Նոյմ. 11/24ին քօլէրայի 17 դէպք և 11 մահ պատահած են։

ԹՈՒՐՔ ԵՒ ՀԵԼԼԷՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ.—Հելլէն նախորդ դեսպան Քիլեան Մավրօքորտատօ, Թուրքեւհելլէն առեւտրական դաշնագրի բանակցութեանց նկատմամբ հարցման մը պատասխանելով, յայտարարած է թէ երկու տէրութեանց միջև տիրող բարեկամական յարաբերութեանց շնորհիւ, դաշնագրին կարեւոր յօդուածներուն վրայ արդէն համաձայնութիւն գոյացած է, և այժմ խնդրոյ նիւթ եղած 2-3 յօդուածներն ալ բնաւ չեն կրնար անհամաձայնութեան առիթ ըլլալ, որով կ'յուսացուի թէ դաշնագիրն ի մօտոյ պիտի ստորագրուի երկու կողմանց շահերուն համաձայն։

ԿԱՅՍ. ՇՆՈՐՀ.—Ինչպէս յայտնի է, մէկ շաբաթ առաջ, Սէրայ—Պրուռնի բաժերը, Եալըքէօշկի զինուորական մեթերոնցէն Սկիւտար ուսեալ փոխադրող Մավսունա մը, որուն մէջ օսմ. զինուորներ կային, Մահմուտէի 5 թիւ շոգենաւէն ընդհարում կրելով ընկղմած էր, և զինուորներէն 9—10 հոգի ծովամոյն եղած էին։ Վեհ. Կայսրն այս ցաւալի արկածն իմանալով, հրաման ըրաւ մէյմէկ դրամական պարգեւ շնորհել խեղդուող զինուորներու ընտանիքներուն, և միանգամայն ամսաթոշակ յատկացնել անոնց։

ՆՈՐ ՀԱՍՈՅԹՆԵՐ.—Գաղթականաց յանձնաժողովին քարտուղար Կիպրոսցի Հաֆըզ Տէրվիշ պէյ ծրագիր մը մատուցած է Ներքին գործոց նախարարութեան, որով տարեկան 12 միլիոն ղր.ի հասոյթի նոր աղբիւրներ ցոյց կուտայ Պետական Գանձուն։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ Խորհուրդն իր երէկուան նստին մէջ վերցուց Օտեսայէ եկողներուն դէմ դրուած բժշկական քննութիւնը։

—Եգիպտոսէ եկողներուն դէմ դրուած 7 օրուան քարանթինան ալ 5 օրուան իջեցուց։ Այժմ քարանթինա սպառող շոգենաւերն այս տնօրինութենէն պիտի կրնան օգտուիլ։ Հականախումն ըստ առաջնոյն ի գործ պիտի դրուի։

ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ.—Բերայի լրագիրք կ'ծանուցանեն թէ ցորենի և ալիւրի վաճառական Եօրտան Անտավալլի և Ընկ. տան սնանկութիւնը շատ գէշ ազդեցութիւն ըրած է հրապարակին վրայ, ըստ որում պահանջատէրներուն մեծ մասը Պոլսեցի վաճառականներ են։ Բացը 9—10,000 ոսկի է։ Ցորենի հրապարակին վրայ գործառնութիւնք թուլցած են այս խոշոր սնանկութեան պատճառաւ։

ՌՍՏԻՄՎ (եւ?) ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ.—Բերայի Ցունական Այա—Բանայա եկեղեցւոյ զանգակատանը ժամանակէ մ'ի վեր օրական 3—4 ղրշ. կ'պակսէին։ Լուսարարն և ժամկոչը, որք հսկողութիւն կ'ընէին, 15 օր առաջ կ'յաջողին Ցոյն տղեկ մը բռնել, երբ գանձանակին ծակէն ներս սոսդ մը երկարած, դրամները մէկիկ մէկիկ վեր կ'քաշէր ու կ'գրպանէր։ Այսու հանդերձ գողութիւնը վերջ չէր գտած։ Երէկ իրիկուն նոր չարաճճի մ'ալ կ'ձերբակալեն, երբ առաջնոյն դրութիւնը գործադրելու վրայ էր։ Լուսարարը գողութիւնը տեսնելով, չտեսնելու կ'զարնէ, և կամաց մը եկեղեցւոյ դուռները գոցելով, ականատին մէջ կ'ձգէ չարաճճի գողը։

ԱՏԱՆԱՅԻ կուսակալ Վսեմ. Պահրի փաշա, Վեհ. Կայսեր ծննդեան տարեդարձին առթիւ ուղղած շնորհաւորական և հաւատարմական հեռագրին համար, Կայսերական բարձր գոհունակութեան արժանացաւ, զոր Ա. Քարտուղարութիւնն հեռագրով հաղորդեց Ն. Վսեմութեան։

ՈՒՇԱԳԻ մէջ, տեղւոյն երեւելիներէն Պաճագգատէ Ալի էֆ.ի շինել տուած Շաֆագի գործարանին համար, Եւրոպայէ բերուելիք մեքենաներն ու գործիքները մաքսատուրքէ ազատ պիտի մնան։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՈՒՑ Վարչութեան պաշտօնատան մէջ բացուած մրցման քննութիւնը, մեր տեղեկութեանց նայելով, վաղը պիտի աւարտի և պիտի ընտրուին շերամաբուծական քննիչները։

ՅՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔՆ երէկ հեռագրով շնորհաւորեց Աթէնքի Նորընտիր մետրապոլիտ Տ. Թէոֆիլոսի ընտրութիւնը։

ՅԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ.—Ղալաթիա, Պասպլար փողոցին մէջ, ոգելից ըմպելիներու գործարանապետ Լէֆթէր երէկ յանկարծամահ եղաւ։ Բժշկական քննութիւնն հաստատեց թէ սրտի հիւանդութենէ մեռած էր։

ՍՈՒԼԹԱՆ ԱՀՄԷՏԻ բնակիչներէն Իզզէթ էֆ. քիչ մնացեր է որ զոհ երթայ չարաճճի բարեկամի մը կատակին։ Խեղճը սաստիկ հազ ունենալով, ասոր անոր կը դիմէ և դարման մը կ'խնդրէ։ Բարեկամներէն մին, իբրև միակ ու կտրուկ դարման, կ'յանձնարարէ ամառ մը քարիւղ կուլ տալ։ Իզզէթ էֆ. միամտաբար հաւտալով, շունչը տուն կ'առնէ, և գաւաթ մը քարիւղ կուլ կուտայ։ Հազը, կարելու տեղ, ընդհակառակն կ'սաստկանայ, սիրտը կ'խառնուի. սիրտխառնուքը անցընելու համար ինքզինք փողոց կ'նետէ և այս անգամ շունչը կ'առնէ Սէյ—Սաֆիյայի Իշկէմպէճիին խանութը, ուր խոշոր աման մը ապուր կուլ կուտայ, բայց անօգո՛ւտ, մինչև որ բժշկական ճշմարիտ դարման մը կ'ազատէ զինքը։

ԵՂԵՌՆԱԴԱՏ ԱՏԵԱՆՆ երէկ մշտնջենաւոր տաժանակիր աշխատութեան դատապարտեց երկու Հրեաներ, Խասգեղի դերձակ Եսումոֆ Մօշօն և իր աշկերտը Պալաթցի Մորտօխայ Մարքօն, որք անցեալ Ցունիս 2ի գիշերը, Մէյտանճըգ, Խալիպար Թաղին մէջ, 32 սենեակներ հին ապարանք մը, որուն մէջ կ'աշխատէին, անգլ. ապահովագրական ընկ.է մը կորզելու համար 100 անգլ. ոսկիի գումարը, որուն փոխարէն ապահովագրած էին հազիւ 30 ոսկի արժող քանի մը ծրար չուխա և կարի մեքենայ մը։ Իրենց խոստովանութեամբ և վկաներուն յայտարարութեամբ հաստատուեցաւ թէ այս անխիղճ Հրեաները հրդեհէն մէկ շաբաթ առաջ ապահովագրել տուած էին իրենց քիչ մը գոյքը, և հրդեհին գիշերն ալ Եսումոֆ իր տունը գացած էր Խասգեղ, իսկ աշկերտը ժամ կէսին միջոցները կրակով լեցուն արդուկը ձեռնակը թողլով, դուռը կղպած և դուրս ելած էր։

ԼԻԱԳԱԹԻ արծաթ չքանշան շնորհուեցաւ Էտիրնէի Նախագահ Ատենի նախագահ Գրիգոր էֆ.ի։ Գոսովայի նահանգին անդամական քննիչ Ցովսէփ էֆ.ի, հանրային քննիչ Արամ էֆ.ի, Հանրօգուտ շինութեանց երկրաչափ Վահան էֆ.ի և Դամասկոսի Իտատիէ վարժարանին Բ. Տնօրէն Համբարձում էֆ.ի։

ՄԵՆԱՇՆՈՐՀ.—Ֆրանսական «Սօսիէթէ տը Դրօքսիօն» ընկերութիւնը Կայսերական կառավարութեան դիմելով, խնդրեր է որ Իզմիր, Դամասկոս և այլ քանի մը քաղաքներն օդային կազով լուսաւորելու, և գտնուած թրամուէյի գիծերը շոգեգործելու իրաւունքն իրեն փոխանցելու մենաշնորհ տրուի։

ԱՐԿԱԾ.—Հայտար փաշա, Այրըլըգ Չէշմէ բնակող Ներկարար Ցակոբ, նախընթաց իրիկուն, իր բնակած տան կղմինտրները շտկելու ատեն, հաւասարակշռութիւնը կորսնցնելով փողոց ինկաւ և ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։

ԱՖԻՈՆ—ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ հրկիզելոց նպաստամատոյց յանձնաժողովը 5000 ղրշ.ի նուիրատուս ալ Շիրքէթի Խայրիէի ղրկեր է։

ՄԶԿԻԹԻ ՄԷՋ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ.—Պրուսայի Եշիլ Ճամի կոչուած (Չէլէպի Սուլթան Մէհմէտի) մզկիթէն 2 ծանրագին գորգ գողցուեր են։ Մզկիթներու մէջ պատահած յաճախակի գողութիւններուն առաջքն առնելու համար, ձեռնհաս պաշտօնարանը հարկ դատեր է գտնուած ծանրագին գորգերուն ցուցակը պատրաստել և կապար կնիքով կնքել զանոնք։

Տոքթ. Մ. Արզումանեան
ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ ԵՒ ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ԿԱՆԱՆՑ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ
Հաստատած է այս անգամ իր բնակութիւնը,
ԲԵՐԱ, ԹԷՓԷ—ՊԱՇԻ, Ինկիլիզ—Սարային դէմը, թիւ 13 տունը։
Ամէն օր կէս օրէ վերջ հիւանդ կ'ընդունի։ 30—4

ՔՐՈՆԻԿ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ

ԲԱՂԱՔ. ԺՈՂՈՎՈՅ ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՆԻՍՏԸ

Բաղաք. Ժողովն այս առաւօտ գումարուեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանը նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Եսայեան Տիգրան էֆ.ի։ Ներկայ էին անդամներէն Գարակէօզեան Գրիգոր և Տէր Ներսէսեան Տիգրան էֆ.ները։ Ժողովը կ'շարունակէ իր խորհրդակցութիւններն որք Կիւմիշեան Կտակի շուրջ կ'դառնան։ Նիստին ներկայ էին Սղավպօլլուեան Բարսեղ և Էսայեան Վահան էֆ.ները։

⁂ Մաքրիգիւղի Թաղ. Խորհրդոյ ընտրութիւնը կատարուած և տեղեկագրուած էր։ Ժողովն ստուգեց օրինաւորութիւնն և վաւերացուց մերժելով Նավորեան էֆ.ի հրաժարականը, գնահատուած ըլլալով իր նախորդ պաշտօնավարութիւնը։ Ժողովն զբաղեցաւ նաեւ յարաբերական խնդիրներով։

— Նպաստից Յանձնաժողովոյ նախընթաց օրուան նստին մէջ հետեւեալ տնօրինութիւններն եղան։ Յանձնաժողովը տեսնելով որ իր տրամադրութեան ներքև 6 օխա թթենիի հունտ կայ, որուն 4 օխան Հանրային Պարտուց Վարչութիւնը ղրկած էր և 2 օխա ալ Պրուսայի Առաջնորդարանը, որոնց 1½ օխա Շապին—Գարահիսար և 1½ օխա Երզնկա ղրկել, որպէս զի վանական հողերու մէջ մշակուին և աւելորդն ալ գիւղացի ազգայիններուն ղրկել։ (Պէտք է գիտնալ թէ 1 օխա հունտէն 2000ի չափ թթենի կրնայ յառաջ գալ, որուն 1000ը ջնջուելով, 1000 թթենի կ'արտադրուի)։

Որոշուեցաւ նոյնպէս մշակութեան վերաբերեալ Հանրային Պարտուց Վարչութենէն ղրկուած հրահանգէն մէյմէկ օրինակ ղրկել, կցելով նաև Պրուսայի առաջնորդարանէն եկած հրահանգէն ալ մէկ մէկ օրինակ, վասն զի հասկնալի կերպով գրուած էր։

⁂ Մշոյ մանչերու և աղջկանց որբանոցներու Հոգաբարձութիւնները կազմուած և արդիւնքը տեղեկագրուած ըլլալով, հաստատուեցաւ, յանձնարարելով միանգամայն որ ընդ փոյթ ղրկեն այն ծրագիրները որք պահանջուեցան Յանձնաժողովոյ կողմէ արհեստանոցները կազմակերպելու համար։

⁂ Նպաստընկալ վարժարաններու հոգն յանձնուած էր Ուսումն. Խորհրդոյ. այս վերջինն այդ կարգի վարժարաններուն մէկ ցանկն ուղղած ըլլալով, որոշուեցաւ հաղորդել։

⁂ Նպաստընկալ վարժարաններէ դասագիրք խնդրուած էր. որոշուեցաւ Նպաստից Սնտուկէն հայթայթել։

Կարնոյ Առաջնորդը շնորհակալութեամբ կ'տեղեկագրէ Պատրիարքարանի թէ տեղւոյն կեդրոնական բանտը գտնուող ազգայինք ստանք Վեհ. Կայսեր ծննդեան տարեդարձին առթիւ ներման արժանանալով, արձակուած են, աղօթելով վասն արեւշատութեան Ն. Կ. Վեհափառութեան։

—Կ'լսենք թէ Տիկին Վասիլուհի Մարկոսեան տրամադրած է որոշակի որ իր նուիրած 600 լիրան պիտի գործածուի Արմաշի Վանքին հին մասը (միաբաններուն թաղը) նորոգելու, որ այնչափ դրամով մը հազիւ կրնայ գլուխ հանուիլ։ Հետեւապէս, կալուած չպիտի շինուի Դպրեվանքին համար, թէև Արմաշի Խնամակալութիւնն 5% տոկոսը պիտի վճարէ ազնիւ նուիրատուին։

—Այսօր Բաղաքական Ժողովոյ նիստէն ետքը Ս. Պատրիարքը Պատրիարքարան գնաց, և երկարօրէն աչքէ անցուց Մայր Եկեղեցւոյ վերանորոգումները, որք 1,000 լիրայէն աւելի ծախք պատճառած են արդէն, զոր սիրով կուտայ եկեղեցասէր նուիրատուն։

— Խորհրդը Կնքեալ պահարանին.— Տեսակ մը Շէրլօք Հօլմսեան բնաբան։— Լուր կը տրուի մեզ թէ Խորէն Պատրիարքէն մնացած կնքեալ պահարանին պարունակութիւնն իմաց տրուած է Ս. Պատրիարքին, որ գիտէ կտակարարն ալ, եղած կտակն ալ, բայց ստիպուած է լուռ կենալ, ցորչափ բարեսէր կտակարարն ի կենաց է։

—Հիմակ ալ կ'լսուի թէ Դր. էֆ. Գարակէօզեան նորէն Խէտիվի Բալաթ Օ. դէլի գնման կուսակից է, լինելով Որբանոցին իբրև կալուած։ Մեր մասին, չենք հաւատար այս լուրին, քանի որ Բերայի բոլոր մեծ և պզտիկ կալուածներուն պայմանագրական շրջանը լմնցած չէ դեռ։

—Բարիզէ կ'հաղորդեն մեզ թէ Էգնաեան էֆ.ն 100,000 ֆր.ն արդէն տուած էր եկեղեցիին հողին գնման համար, երբ Պրն. Մանթաշեան, տեսնելով բարեջան Հոգաբարձութեան գովելի եռանդը, ինք փառաւորագոյն նուէր մ'ըրաւ, ո՛չ թէ 100 հազար, այլ 500,000 ֆր.նոց գետին մը գնելով։ Բայց Էգնաեան էֆ. ազնուաբար ետ չառաւ իր նուիրած 100,000 ֆր.ը, այլ ուրիշներն ալ համոզեց՝ ուրիշ նուէրներ ընելու՝ եկեղեցւոյն ապագան ապահովելու համար կալուածական հասոյթով։

Կրօն. Ժողովոյ անդամներէն Տ. Գաբրիէլ Եպիսկ. և երկու քահանայ անդամները, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարքին, հետեւեալ տնօրինութիւններն ըրին երէկ.—Աֆիոն—Գարահիսարի մէջ Ցոյն քահանայ մը Հայ աղջիկ մը Ցոյն երիտասարդի մը հետ պսակած և այս առթիւ Դրօշմի Խորհուրդը կատարած ըլլալով աղջկան վրայ և միանգամայն ստիպած ըլլալով զայն որ Հայ Եկեղեցին հերձուածող դաւանի, հարկ տեսնուեցաւ յանձնարարել Քէօթահիայի Առաջն. տեղապահին, որպէս զի Ցունաց առաջնորդարանին հետ բանակցի և ստուգէ թէ Ցոյն առաջնորդարանը տեղեկութիւն ունի՞ այս մասին թէ Ցոյն քահանան ինքնին և գաղտագողի կատարած է, և յանձնարարուեցաւ այս մասին մանրամասն տեղեկութիւն հաղորդել Պատրիարքարան։— Մատուցուած ըլլալով թէ Աղթամարայ Վիճակին մէջ բողոքականութիւնը տակաւ տարածուիլ կ'ջանայ, որոշուեցաւ աչալուրջ ուշադրութիւնը հրաւիրել Վանայ Առաջն. տեղապահ Տ. Սահակ Եպիսկ.ին և Աղթամարայ Կաթող. տեղապահ Արսէն Վ.ին։

—Ժողովը գոհունակութեամբ տեղեկացաւ թէ Ամաէրեան Գարեգին անուն անձը Աղվերայ (Գոնեա) ղրկուած է։— Կեսարիոյ Նէվշէհիր գիւղի Ագարիա քհնյ.ն գրով մը խնդրած էր որ իրեն ուրիշ տեղ մը պաշտօն տրուի. որոշուեցաւ գրել իրեն թէ պէտք է դիմել Վիճակին Առաջնորդին։—Արդէն Մատթէոս Բարձրահայեաց Ս. Աստուածածնի վանքին Հոգաբարձութիւնը՝ Գալըպճեան Եղիկ Վ.ի հոն ունեցած անցեալ պաշտօնավարութեան մասին աննպաստ տեղեկութիւններ հաղորդած էր։ Նկատելով որ արդէն Խառն Ժողովին մէջ կ'գտնուի գործը, որոշուեցաւ այս թուղթն ալ կցել անոր վերաբերեալ միւս թուղթերուն։— Տիկին Իսկուհի Փափազեան խաչելութեան փոքրադիր պատկեր մը նուիրած ըլլալով Մաքրիգիւղի եկեղեցւոյն, Ժողովն ինչ թերութիւններ գտաւ պատկերին վրայ և չարտօնեց անոր օծումը։— Ժողովն ասոնցմէ զատ զբաղեցաւ շատ մը ամուսնական խնդիրներով։

—Թօգատի մէջ տեղի ունեցած ամուսնական խնդրոյ մը մասին Կրօն. Ժողովոյ որոշումին համեմատ, Դնէլ Վ. Գալէմքերեան նախընթաց օր տեսակցութիւն ունեցաւ Հայ—Հռոմէականաց Կ. Պատրիարք Տ. Էմմանուէլեան Սրբազանին հետ, և արդիւնքն երէկ տեղեկագրով մը հաղորդեց Ս. Պատրիարքին։ Տ. Դնէլ Վ. նպատակաւոր և գոհացուցիչ պատասխան ստացած է Տ. Էմմանուէլ Պատրիարքէն։

—Երուսաղէմի միաբան Կարապետ Վ. որ Նոլովայի ագարակին գործին համար այդ գիւղը կ'գտնուէր, վերադարձաւ Պոլիս։ Այդ ագարակին շրջակայ հողերուն Երուսաղէմի վանքին սեփականութեան պարագան բոլորովին վերջնական հանգամանք մ'առած է այլ ևս, և անոնք որ անձնական թիւն կ'ընէին այդ հողերուն վրայ, բոլորովին հեռացուեր են։ Կարապետ Վ. առ այժմ Պոլիս պիտի մնայ, մինչև որ նոր պաշտօն մը յանձնուի իրեն։

—Ս. Պատրիարքը վաղը Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյն մէջ պիտի նախագահէ Վսեմ. Տգր. Խորասանճեան էֆ.ի աղջկան պսակադրութեան ընդ Ասպետ Բրունգլի։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՑՈՐԵՆ.—Երէկ ժամանեցին 35 վակոն Անատոլ։ Մեր հրապարակն անհաստատ է, օտար հրապարակներուն վրայ գիներուն բարձրանալուն պատճառաւ։ Օտար հրապարակներու գիներն են, Նիւ—Եորք՝ 80.64. Լիվրբուլ՝ 5.11/87, Մարսիլիա՝ 17.95։

ԱԼԻՒՐ.—Ժամանում Վառնայի շոգենաւով 1020 պարկ։ Օտեսայէ եւս կարեւոր բեռ մը եկաւ։

ԱԼԲՕԼ.—Ժամանում ռուսական շոգենաւով 66 տակառ, և 2 վակոն հունգարական։

ԹԻՖԹԻՔ.—Վերջին երկու օրուան մէջ ծախուեցան 1081 հակ։ 305 հակ Մատէն, Սըվազ, Եօզղատ և Վան՝ 9¾-13¾ ղշ. օխան։ 145 հակ Զանդրըր, Մատէն, Իսքիլիպ և Գոնեա 12½-14½ ղշ. օխան։ 76 հակ Գոնեա, 11½-13 ղշ. 170 հակ Պէյպազար 16¼-17. 245 Գաւմէյմաճի 15-15¼. 140 Կէրէտէ 14 15/40 ղշ. օխան։

ՇԱՔԱՐ.—Շաբ. օր, կէս օրէն վերջ, գիները 1 ղշ. վար դրին. 71 ղշ.ի վաճառումներ եղան։ Կ'կարծուի թէ շաբաթս աւելի բարձր գիներով պիտի ծախուին։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Ն. ՓՈԼՍՈՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԲԱՐԻԶ, Նոյ. 25.—Նախարարաց Խորհրդոյ այսօրուան նստին մէջ Մ. Գոմպ ծանոյց թէ ածխահանքերուն մասին համաձայնութիւն գոյացած է, բաց ի Լուարի հանքերէն։ Ելմտական նախարար Մ. Ռուվիէ ծանոյց թէ երկուշաբթի օր երկու ամսուան առժամեայ ելմտացոյց մը պիտի խնդրէ Ժողովէն։ Ծովային նախարար Մ. Բէլդան, ակտութեան պատճառաւ չկրցաւ ներկայ ըլլալ այս նստին։

ԲԱՐԻԶ, 25.—Երեսփոխանական Ժողովի դիւաններն այսօր ընտրեցին ութ Մեծ Յանձնաժողովները։ Գրեթէ բոլոր դիւաններուն մէջ ընտրուեցան Երեսփ. Ժողովոյ մեծամասնութեան կողմէ ընտրելի եղողները։ Փոքրամասնութեան բոլոր անդամները, որք ինքզինքնին ընտրելի ներկայացուցին, ամբողջովին մերժուեցան։ Մէկ քանի դիւաններու մէջ փոքրամասնութեան անդամներ գործէ քաշուեցան, բայց ոմանք ալ բողոքեցին մեծամասնութեան ընթացքին դէմ։

ՉԷԹԻՆԻԷ, 25.—Ռուս դեսպան Մ. Չէկլով այսօր Նիքօլա Իշխանին յանձնեց իր դեսպանական վկայագիրները։ Այս առթիւ երկուստեք շատ սիրալիր ճառեր փոխանակուեցան։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ, 25.— Զարին քոյր և Ալեքսանդր Միխայլովիչ մեծ—դուքսին կողակից՝ մեծ—դքսուհի Քսէնիա Ալեքսանդրովնա մանչ զաւակ մը ծնաւ էյա տօրի մէջ (Խրիմ)։

ՆԱՍԻՕՆԱԼԻ ԵՒ ՖՈՒՌՆԻԷԻ

ԲԱՐԻԶ, Նոյ. 25.—Նասիօնալի Գործակալութիւնն հրատարակեց օսմ. մաքսային նոր փոխառութեան համար Բարիզի ամենաերևելի հաստատութեանց իւրաքանչիւրին կողմէ ստորագրուած գումարը։ Սօսիէթէ Ժէնէրալ՝ 200 միլիոն, Գոնթուառ Նասիօնալ տ'Էսքօնդ՝ 155, Պանք Ռուվիէ՝ 77, Պանք տը Բառի է տէ Բէի—Պա՝ 65, Քրէտի Ինտիւստրիէլ է Գոմէրսիալ՝ 50, Պանք Օթօման՝ 43 միլիոն ֆր., այն է ընդամէնն 600 միլիոն, մէն մի պարտաթուղթի համար 50 ֆր. հաշուելով։ Իւրաքանչիւր պարտաթուղթ 430 ֆր. հաշուելով, ստորագրուած դրամագլուխն է 5 միլիառ 160 միլիոն ֆր.։ Բոլոր լրագիրք այս յաջողութիւնը կ'վերագրեն Վեհ. Սուլթանին ելմտական խոստում և ուղղամիտ քաղաքականութեան։ Պարտաթուղթերուն բաշխումը քանի մ'օրէն միայն պիտի հրատարակուի։

ԲԱՐԻԶ, 25.—Մ. Լուպէ այսօր նախագահեց Բժշկական Ակադեմիոյ նոր շէնքին բացման հանդէսին։ Ժողովուրդը խանդավառութեամբ ծափահարեց զայն։

ԲՈՐԴՍՄՈՒԹ, 25.— Մր. Չէմպրլէն այսօր ճամբայ ելաւ դէպ ի Հարաւ—Ափրիկէ, Բաջիոյս յածանաւով, որ պիտի հանդիպի Ճիպրալթար, Մալթա, Փորթ Սայիտ, Սուէզ, Ադէն և Զանզիպար։ Նաւալ պիտի հասնի մէկ ամիսէն։ Բորդսմութէն նաւ նստած պահուն, գաղթային նախարարն համակրական ցոյցերու առարկայ եղաւ։

ՎԻԵՆՆԱ, 25.—Աւստրիոյ վարչապետ Տօքթ. Քէօրպըր նոր բանախօսութեամբ մը յայտարարեց թէ կայսրութեան տնտեսական միութիւնը պիտի իրականացնէ. ատկէ վերջն է որ պիտի զբաղի բանակցիլ օտար Տէրութեանց հետ, առևտրական դաշնագիրներու կնքման համար։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

Ղալաթիոյ Սակարանի կիսամեայ հաշուեյարդարութեան վերջնական սակերն որոշուած են. Գոնս. 85 ղշ. Ռէքիա, իսկ Երկ. 7½ առնթիմ Տէքիս. հաշուեփակ նոյն։

ՓԱԿՈՒՄ		
Օսմ. Գոնս. Սէաի Դ.	Օ. Ո.	29 37
Ամէնէն բարձր գին	»	29 37
Ամէնէն վար գին	»	29 31½
Րումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	116 12½
Ամէնէն բարձր գին	»	116 12½
Ամէնէն վար գին	»	115 62½
Թրամուէյ	»	125 —
Ամէնէն բարձր գին	»	125 —
ԲԱՑՈՒՄ Նոյմ. 13/26		
Օսմ. Գոնս. Սէրի Դ.	Օ. Ո.	29 31½
» » » » ժամ 6ին		29 32½
Րումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	116 —
» » ժամ 6ին		116 12½
Թրամուէյ	ֆր.	125 —
Թրամուէյ բաժնեթ.	ղրշ.	555 —
» պարտաթ.	ֆր.	497 —
Տէրքոսի ջուրի Ընկ.	»	259 —
Եգիպտ. Քրէտի Գոնս.	»	264 ½
Անատօլուի երկթ. պրտթ.	»	520 —
» » բժնթ.	Լ. Օ.	11 40
Հելլենկն. պարգեւոր Թուղթ	ֆր.	418 —
Բարաժ Կ. Պոլսոյ	»	490 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	340 —
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Լ. Օ.	3 80
ՍԹԻԼԱՆՑ		
Բանսալիսէ մէկ օրուան	Օ. Ո.	1 10
» ութ օրուան	»	3 —
Րումէլիի Երկթ. »	ֆր.	2 —
ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ		
20 ֆրանքնոց	ղրշ.	87 22
Անգլիական ոսկի	»	110 02
Բոլ Էմբէրիալ	»	90 —
Մէճիտիէ արծաթ	»	108 02
Քրիմիք	»	51 06
Մէթալիք	»	102 25
Րուպլ Թղթադրամ	»	8 60
ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԱՑ		
Լոնտոն 3 ամիս	ղրշ.	109 —
» » » տասն. Թղթ.	»	108 35
» չէք	»	110 —
Բարիզ 3 ամիս Պնք.ի Թղթ.	ֆր.	23 —
» » » Առեւ. »	»	23 05
» չէք	»	22 86¼
Վիեննա չէք	քուրօն	21 77
Պերլին չէք	մարք	18 60
Օտեսա չէք	րուպլ	8 61

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, Նոյմ. 25

Օսմ. Գոնս. Սէաի Բ.	Ա. Ո.	54 25
» » » Գ	»	30 12
» » » Դ.) բաց.	»	27 12
) գոց.	»	27 12
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	13 25
Եգիպտական միացեալ	»	107 25
Անգլ. Գոնսոլիտէ	»	92 87
Այտընի Երկաթուղի	»	14 —
Փոխառութիւն Պաշտպան.	»	88 50
» Հելլենական 1881	»	42 —
» » 1884	»	42 —
Մոնօպօլ »	»	44 —
Պուլկ. փոխառ. 1888	»	92 —
» » նոր 1892	»	92 —
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25 33¾
Թրամուէյ	»	4 87
Դրամազեղչ		4 —

ԲԱՐԻԶ, Նոյմ. 25

Օսմ. Գոնս. Սէաի Դ.) բաց.	Ա. Ո.	27 50
) գոց.	»	27 50
» » » Գ.	»	30 42
Րումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	118 50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	580 —
Օսմ. Մաքս. Նոր փոխառ. 4%	»	455 --
Ֆրանս. Ռանթ 3%	»	98 75
Քրէտի Լիոնէ	»	1165 —
Պանք տը Բառի	»	1077 —
Սպանիական արտաքին	»	83 60
Իտալական Ռանթ	»	103 25
Թրամուէյ	»	124 50
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 135
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի		3 —

ՊԵՐԼԻՆ, Նոյմ. 25

Անատոլուի Երկ. պարտաթ.	մարք	103 20
» » բաժնթ. 60%	»	94 20
Րումէլիի Երկաթուղի	»	122 20
Օսմ. Գոնս. Սէաի Դ.	»	28 —
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 255
Դրամազեղչ		4 —

ՎԻԵՆՆԱ, Նոյմ. 25

Փոխան. Բարիզի վրայ	քուրօն	95 17
» Լոնտոնի վրայ	»	239 20
Րումէլիի Երկաթուղի	»	111 50
Օսմ. Ռէժի	»	327 —
Դրամազեղչ		3½

ՓՕԶՕՏԻՆ ՄԻՐԻՏԷՍ
PAUSODINE MYRIDES
Արտօնեալ Կայս. Բժշկական Վարժարանէն
Փօզօտին Միրիտէս կատարելապէս կը բուժէ ռևմաթիզմը։ Արմատական բուժում. ափրկէ, կողի, մէջքի, և ցրտառութենէ յառաջ եկող ցաւերու։ Այս դեղին օգտակարութիւնն ապացուցեալ է երկար ժամանակէ ի վեր բժշկական փորձերէ վերջ։ Ստամոքսի ցաւերուն դէմ ալ կըրնայ գործածուիլ ներսէն առնուելով։ Գործածութեան կերպը ցոյց տրուած է շիշերուն վրայ դրուած բացատրութեան թղթին մէջ։ Վաճառման կեդրոնատեղին է. Ուզուն Չարշի, 307, 309 թիւ Միրիտէս Դեղարանը։ Կ'գտնուի նաև բոլոր մեծ դեղարաններու մէջ։ Գին շիշին 10 դահեկան։ 20—1

ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ՕՐԱՑՈՅՑ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ
1903
Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ
Պարզը 120 երես և 1 դհ.։ Ընդարձակը 320 երես և 3 դհ. Կեդրոն Ց. Մաթէոսեան Տպարան, Կ. Պոլիս։
Բովանդակութիւն.—Տօմարական. Բարոյախօսք. Առողջական քիրական. Կանանց, Օրիորդաց, Երիտասարդաց և Գործի մարդոց բաժին. Հարցերու պատասխաններ. Վիճակագրութիւն — Շերամ — Մրցանակաւոր խնդիրներ. Զուարճալիք. Պատմական. Գիտական. Բժշկական. Երկրագործական— Թթենիի առնկ հասցնել, են. են. 30—8

ՏՐ. Հ. Ֆ. Տ. ՀԱՅՏԷ
Ա. ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ
ԵՒ ՈՐԴԻՆ
ՏՐ. ՀԱՆՍ Ֆ. Տ. ՀԱՅՏԷ
Անգլիական Ատամնաբոյժ
Պատիւ ունին ծանուցանել իրենց յարգոյ յաճախորդաց թէ դարմանատունին փոխադրած են
ԹԷՓԷ—ՊԱՇԻ, Թիւ 3
Անգլիական դեսպանատան դրան դէմը 40—16

ՕՐԱՑՈՅՑ (Մ. ՄԱԹԷՈՍԵԱՆ)
AGENDA INTERNATIONAL (H. MATTEOSIAN)
1903
Թուրքերէն, Հայերէն, Ֆրանսերէն և Յունարէն լեզուներով
Նախորդ տարիներէն աւելի կոկ և աւելի խնամով պատրաստուած
Պարզ կազմով ... 3 ղրշ.
Ընտիր կազմով ... 5 »
Մետաքսեայ ... 8 »
25 օրինակէ աւելի գնողներուն զեղչ։
Դիմել հրատարակչին Յ. ՄԱԹԷՈՍԵԱՆ, ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
10—4

ՓՕՆԵԱՔ ՊԱՐՊԱՐԷՍՍՕ Մ. ԵՂԲԱՐՑ
Պարպարէսսօ Մ. Եղբարց յունական քօնեաքը զուտ խաղողի արտադրութիւն է որուն ճարտարարուեստական կայ գործարանը հիմնուած է 1840ին և փոխանցուած է իրենց հօրմէն։
1875 և 1888ի յունական արուեստահանդէսը, 1889ի Բարիզի, 1894ի Շիքակոյի ամերիկեան, 1895ի Պորտօի և 1900ի Բարիզի մեծ արուեստահանդէսները միահամուռ հաստատած են որ Պարպարէսսօ Մ. Եղբարց ժառանգաբար պատրաստած քօնեաքը թէ՛ հին է թէ՛ ընտիր և ի հաստատութիւն՝ վարձատրած են պաշտօնական մրցանակներով։ Նոյնը կ'հաստատեն նաև մեծահռչակ բժիշկներու և քիմիագէտներու վկայութիւնք։
Պարպարէսսօ Մ. Եղբարց քօնեաքին տրուած ուրիշ բազմաթիւ վկայագրերն աւելորդ է թուել, քանի որ հանրածանօթ է այն և սպառումը՝ առաջին աստիճանի մրցակիցներուն նախանձը գրգռելու չափ։
Մենաշնորհ-) Արծաթ Խաչ Ս. Փրկ.
եալ պատիւ) Հայթայթիչ արքայական
) տան Ն. Վեհ. Ցունաստանի
) թագաւորին.
Ամէն յանձնարարութեան համար դիմել. Առ Պ. ԱԹԱՆԱՍ Մ. ՔԱԼՕԽՐԻՍԹ.
Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ 25—3
Կ. Պոլիս. Կալաթա

ԻԼԱՆ ՋԸՐԱԱԹ ՊԱՆԳԱՍԸՆՏԱՆ
Զըրաաթ Պանգասընտա աքճէ վազ վէ իրսալինտէ իսթիմալ օլունմագ իւզրէ իշթիրաօընա լիւզում կէօրիւնէն քէթէն պէզինտէն մամուլ պէշ պին ատէտ թօրպա մէվզըի միւնագասայա վազ օլունուպ շէհրը հալ րուզինին օն սէքիզինճի բազար իրթէսի կիւնի սաաթ թօգուզտա իհալէի էվվէլիյէսի վէ իրթէսի սալը կիւնի սաաթ թօգուզտա գատար 100 տէ 5 թէն. զիլի իլէ Թալիփ պուլունանլարը Թագտիրաէ գաւմըւալ օլունմագ իհալէի գաթիյէսի իճրա օլունաճաղընտան իթայա թալիփ օլանլարըն նումունէսինի կէօրմէք վէ շէրաիթինի անլամագ իչին Զըրաաթ Պանգասը իտարէի միւրաճաաթ իյլէմէլէրի իլան օլունուր։
12 Թըշրինի սանի 318 3—1

PHŒNIX ASSURANCE COMPANY

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՓԻՆԻՔՍ

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆՏՈՆ ՑԱՄԻՆ 1782

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՒՅԹ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 1,200,000

ՓԻՆԻՔՍ Ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի եւ կայծակի՝ կալուածք, կահսարք եւ ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք եւ ժիկնորդութեամբ սառցագրելոցս, որ ունեմք լիուոյ իշխանութիւն կալգագրելու անվիճակէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասն ալ։

Հ. ՍՈՒԱՆ և Ընկ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ եւ Սեւ Ովկ. եզերաց, Գալաթիա, Գանգ Օթմանի վարի քովը Վիթալիս Խան, գետնայարկ թիւ 1։

ESTABLISHED 1782

ՓԻՆԻՔՍ, հիմնեալ աւելի քան մի դար առաջ, սոսկ հրդեհի ապահովութիւն մ'է որոյ բաժնետէրք Անգլիոյ ամենահարուստ և համբաւաւոր դրամատէրք են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։ Դրամագլուխն և պահեստի գումարը կը հասնին 4,000,000 ռուբլի. սակիւ։

ՓԻՆԻՔՍ Ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մէկ գլխաւոր ապացոյցն է 22,000,000 ռուբլ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի ենթարկուն համար։

ԹԱԼԻՄԻ ԳՐԱԱՔ

Ընթերցարաններուն կատարելագոյնն է, նիւթերն յոյժ խնամօք ընտրուած են, թուղթն ու տպագրութիւնը խիստ մաքուր, գինը դիւրամատչելի և լեզուն սահուն էս Ջոց դիւրըմբռնելի և ուղիղ կարդալու համար պէտք եղած տեղերը ձայնանիշեր (հարէբէլ) դրուած են։ Գործն այս անգամուան 31րդ տպագրութեան առին երկու տակայ բարելաւեալ եւ եղած է Ա.-ը՝ ո, ու, է՛ ը և իւ հնչումն ունեցող «վավ» գրին, Բ.-ը՝ երբեմն «տավ» գրի հնչումը առնող «Բը» տառին համար յատուկ ծիշեր հնարուած են, որպէս զի աշակերտք՝ տեղին հասկնան՝ դիւրին կերպով և ճշտութեամբ կարենան արտասանել։ Գործածութիւնն տեսիպողական եղած գիտական, գրական բառերուն և յատուկ անուանց համար իւրաքանչիւր էջին տակ բառարան մը գետեղուած է։ Դասերն աշակերտաց տարիին մէջ տպագրուած ըլլալն հասկնալու համար ալ ուսուցչաց կողմէ հարցումներ պատասխանած են։ Վերջապէս թուերքերէն ընդունն որվելու համար ամէն մասամբ յարմար գործ մը ըլլալուն, իսկապէս և ոչ—իսկապէս դպրոցները մուտք գտած է։ Ապսպրողք 31րդ տպագրութենէն ուզելնին յիշելու են, որպէս զի վերջին սոյն բարելաւութիւները պարունակուածէն դնած ըլլան։

Ա. մաս տպագիր (նիւսխ)	2 ½
Բ. » » »	2 ½
Գ. » » »	4
Ա. » ձեռագիրով (ռըգգա)	4

Կ'գտնուի հայ և օտար լեզուի գիրք ծախող գրավաճառաց քով։ 10—5

Ա Զ Դ
ՀԱՆՐԱՑԻՆ ՊԱՐՏՈՒԻՑ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Արեւելեան երկաթուղեաց պարտաւորեալ 197րդ Վիճակահանութենէն հրապարակւած տեղի պիտի ունենայ 1902 Նոյ. 18/1 Դեկ.ին, ճիշտ կէսօրին, Հանրային Պարտուց Վարչութեան պետական ատենի մէջ, Օսմ. Պանքայի ներկայութեամբ։ 6—4

5/18 Նոյ. 1902

Բերա Հաճօրեալ Բռաժի դիմացը

Ս ԿՐԱՆ ՄԱԿԱԶԷՆ

անուանեալ խանութը, այս անգամ մեծ քանակութեամբ ապրանք պատուիրելով և հանդիպ հրապարակի վրայ տիրող ահագին մրցման, ինչպիսի տակաւին կ'տեսնուի

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԼԻՔԻՏԱՒՈՒԹԻՒՆ

մ'ընելով յարգելի Հաճախորդութեան զուարժադրութեան ներքեւ դնել այն ստուգիանդ ժամն, ճաշակաւոր և վերջին նորութեան համաձայն ամէն տեսակ ապրանքներ, որ ոչ մէկ յաճախորդ, նոյն իսկ ամենադժուարհաճ ընտանիքներ, ո՛չ թէ մրմնջանքով ժողով, այլ պէտք չունենցածներն իսկ գնելու պիտի պարտաւորին։

Վերոյիշեալ Լիքիտասիոնին սկսաւ Յունիսքսթքի 23/5 Նոյեմբեր։

Հաճելի է մեզ յուսալ որ չպիտի զլանաք պատուել զմեզ Ձեր այցելութեամբ։ 12—11

ՏՈՒՔԹ. Ց. ՈՍԿԵԱՆ

Ակն ատգամ ի Բանկալթի իր բնակութիւնը փոխած ըլլալով, հաստատուած է Պէօյիքքարէ ճամպէսի Թիս 47 տունը, ուր հիւանդ կ'ընդունի ըստ առաջնոյն։

Յունիսքսթքի օրերը, կէս օրէն յետոյ, Ձրի տպագրաց։ 8

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20ի կայս. Իրատէով արտօնեալ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեդերպուրկ

Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37

Դրամագլուխ ամբողջովին վճարեալ	10,666,667 ֆր.
Սրաշխատութեան գումար	122,000,000 »
1901ի հասոյթք	54,000,000 »
1881էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է ժօտ	249,400,000 »

Ընկերութիւնը չատ նպաստաւոր պայմաններով կ'ապահովագրէ հրդեհի, փոխադրութեանց վտանգներու, ամէն տեսակ արկածներու դէմ և կեանքի վրայ։ Նաև երկաթուղիով և չոգենաւով ճամբորդութեանց արկածներու դէմ եան։

Ընկերութեան քննիչ Արեւելքից
Ա. ՀԻՒՐՄԻԶ

Գալաթիա, Բաթէյէն վըյ (Հին Մաւթոպան փեղը)

Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար
ԹԷՈՒՕՐ ՒՐՒԲԼԷՆ

ՆՈՐԴԴՏԱՅՋԻՐ ԼՈՅԴ NORDDEUTSCHER LLOYD
PAQUEBOT POSTE IMPERIAL ALLEMAND

Նե- Եորկ էյճ ուղղակի(ճեպընթաց)

ՔՐՕՆՐԻՆԳ ՎԻԼՀԷԼՄ,	Պրէմէնէ Շէրպուր	4 Նոյ.
ՔԱՇՏՐԻՆ ՎԻԼՀԷԼՄ ՏԷՐ ԿՐՕՍԷ,	» »	18 »
ՖՐԻՏՐԻԽ ՏԷՐ ԿՐՕՍԷ,	» »	8 »
ՇԷՄՆԻՏ,	» »	15 »
ՔԱՍՍԷԼ,	» »	22 »
ՖՐԱՆԿՖՈՒՐԴ,	» »	29 »

Ասորթէյ էյճ

ԿՐՕՍԵՐ ՔՈՒՐՖՈՒՐՍԴ, Ճենովա—Նաբոլիէ, 18 Նոյ. և պիտի երթայ Քոլօմպօ, Աւէյարա, Մէլպուրն և Սիտնէյ ու Սիանէյ ուղղութեամբ։ Ներառեալ հետ հաղորդակցելով պիտի երթայ Քուինսլէնտ, Նոր Կալէնիա, Նաքասար, Պաղավիա և Սինկապուր։

Պրէմէն—Պալթիմոր էյճ, ուղղակի

ՔԷՕԼՆ, Պրէմէնէ Պալթիմօր, 6 Նոյ.
ՇՏՈՒՏԿԱՐՏ » » 20 Նոյ.

Պրէմէն—Կալվեսթըն էյճ

ՇԷՄՆԻՏ, Պրէմէնէ, 15 Նոյ.

Պրէմէն—Ռոտչէյ էյճ

ՄԱՆՀ, Պրէմէնէ-Հավանա, Սիէնֆուէկօ, Մանզանիլ և Ռեւպա պիտի երթայ 14 Նոյ։

Պրէմէն—Պրազիլեյ էյճ

Պիտի հանդիպի Բէրնամպուքօ, Պահիա, Ռիօ Ժանէյրօ և Սանդոս.

ԱՄՆԵ, Պրէմէնէ Միդվօխ, 15 Նոյ.
ՊՕՆ » 29 »

Պրէմէն—Լա-Պլաթայ էյճ

ՌՅՆԱՀ, Պրէմէնէ, 8 Նոյ. և պիտի երթայ Մոնդեվիդէօ և Պուէնոս Այրէս.
ՆՕՐՏԷՐՆԷՒ, » 22 » » » » » » »

Մայրթոյն Արեւելեան էյճ

ԲՐԻՆՍԻՊ ԻՐՆԷ Հավաթուիկէ Նոյ. 13ին և ՏԱՐՄՇԹԱՏ Պրէմէնէ, Նոյ. 26ին պիտի երթայ Քոլօմպօ, Բէնանկ, Սինկապուր, Հոնկքոնկ, Շանհայ, Նակազաքի, Հիոկօ և Եոքոհամա։

Մաքր. Արեւելեան էյճ, միայն ապրանքներու համար։

ՆՈՒՐՆԵՆԳԵՐԿ, Պրէմէնէ Նոյ. 13ին և պիտի երթայ Բոդ Սաիտ, Բէնանկ, Սինկապուր, Հոնկքոնկ, Շանհայ, Ճաբան և փոխադարձաբար։

Ճենովա—Նեւ Եորկ էյճ

ԼԱՆ, Ճենովայէ Նաբոլի Նոյ. 19ին, Նիւ Եորք երթալու համար։

Պիտի ընդունի ապրանք և ուղեւոր վերոյիշեալ նաւահանգիստներուն համար։
Աւելի տեղեկութիւն առնելու համար դիմել Գործակալներուն
Կ. ՀԱՐԱԲԱՋՈՒՄԵԱՆ ԵՒ Ժ. ՏԷՐՈՒԻԱՆ
Գալաթա, Փոթոթէյ, Քէֆ Խան Նօ 21

Ծան.—Գործակալներն յանձնառու կ'ըլլան ապրանքներն ուղղակի Կ. Պոլսէն փոխադրել յիշեալ նաւահանգիստներէն մին։

ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻԹ ԲՈՊԷՐ
ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

Թոմաքի Խան, Լիւք-Զադրիէ Փոփէյ

Առիւծ և կչիռ նշանով մեր լաստ. դիկները, որք ծանօթ են իրենց տեղնուութեամբ, ձեւաւորմամբ և վաճառելիութեամբ, ձեւաւորմամբ և վաճառելիութեամբ, այս տարի ստեղծի դիմաց. կան և նուրբ ձեւով չինուած են։ Մեծաքանակ տեղնել ուզողներ պէտք է դիմեն մեր կեդրոնական մթերանոցը, Խանի զազիթիէ ճաւախ, Թօմաքի Խան։ Այս կերպով թէ՛ իրենք և թէ իրենց յաճախորդները գոհ պիտի մնան։ Հատով գնել ուզողներ եթէ յիշեցնեն նշանը կրող տառին տեսակ անգլ-լատիներէն գնեն, հրապարակին վրայ գտնուած բոլոր լաստիկները կ'գտնուին բոլոր փոքրաքանակ ծախերը վաճառատուներու մէջ։

Ընդհանուր Գործակալ
26 ԿԼՏՐՈՒ

ՏՔԴ. Պ. ԱՓՐԻԿԵԱՆ

Ի Վիէննա հաստատեալ

Հիւանդներուն խորհուրդներ կուտայ, և կ'տանջվորդէ ենթադրեալ ամէն նշանաւոր Մասնագէտներուն քով զրոյնք անձամբ կ'ճանչէ։ Կ'խօսի, իր մայրենի լեզուէն զատ, թուրքերէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն և անգլիերէն։

Հասցէ Dr. P. AFRIKIAN, Wien, VIII, Schlosselgasse, 18. 50—47

ԱՒՏՕՆԱՏԷՐ ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ ՔԷՉԵԱՆ

ՑՑԱՐԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱՑՐՈՑ

Կ. Պոլիս. Նո 23, 25, Գալաթիա Ճաւախ

ՍԻՆԿԷՐ
ՀԱՑԹԱՑԹԻՉ ԿԱՑՍ. ՊԱՒԱՏԱՆ
THE SINGER MANUFACTURING C°

Սինկէրի կարի մեքենաները գուտ անգլ. պողպատէ չինուած ըլլալով, իրենց տեւողութեամբ այնքան գերազանցած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են, և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէրի Ընկերութիւնն ցարդ 400 է աւելի պատուոյ վկայականներ և չքադրամ առացած է բոլոր գուգահանդէսներու մէջ։

Մանածիլներ բամպակի թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կ'վաճառուին՝
Բերա, Շեհակ Խաժայ, Գալաթա Սէրայի դիմաց։

Բերա) Շեհակ Խանթայ Պծն—Մարչէի դիմաց Թիս 343 և 343 կրկին.
Գալաթա) Սինկէր Խան, Թիւնէլին եառս.
) Թրամվայի կայարանին դիմաց.
Սամսպոլ) Սուլթան Խամամ Թիս 2.
) Սուլթան Պայազիտ Թրամվէյի Սիմաթօնին դիմաց Թիս 13.
Մկնեատր, Զարչի Պօյու, Թիս 120.

Կեղծերէն զգուշանալու համար վերի նշանին ուշադրութիւն ընելու։ Ընկերութեան կեդրոնական վարչատեղին կ'գտնուի Բերա, Շեհակ Խամբայ, Թիս 343 և 343 կրկին, Տիւզ Օղլու Սարգիս Պէյի առնիր։

ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՓԱԼԻԷՕ

Տղաքը կատարելապէս գիրցնելու և մեծնալ ժամանակ տնոց առողջութիւնն ապահովելու համար Ֆոսֆաթին Փալիէօն կ'կերցնեն, մեծ ամուսան հատակէն սկսեալ։ ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՓԱԼԻԷՕՒՆ չօքօլայի պէս քաղցրահամ, անուշակոտ և աննգրաթ նիւթ մ'է, զոր տղաք մեծ ախորժով կ'ուտեն և քանի ուտեն, այնքան կ'ուժգնանան, կ'գիրնան, կ'զօրանան, չուտով տգի կ'վնեն և տղոց յատուկ չատ մը հիւանդութեանց դէմ կ'գնեն։

Ֆոսֆաթին Փալիէօ մասնաւորապէս սա յատկութիւնն ունի որ տղոց ոսկորները կ'զօրացնէ և կ'նպաստէ անոց ակռայ հանելուն, զերծ պահելով զանոնք ատամնահանութեան հիւանդութիւններէ։

Հապարատր լուրջ փորձեր կ'պատրաստեն որ Ֆոսֆաթին Փալիէոյով մեծցող տղաք, իրենց կատարելագործեալ ժամանակ առոյգ, կայտառ և ուժգին մարդիկ կ'ըլլան։ Բաց ի տղոցմէ, ամէն հասակի անձինք գործածելով Ֆոսֆաթինը՝ կատարելապէս կ'կազդուրուին ու կ'զօրանան։

Կ'խնդրուի կ. Պոլսոյ եւ գաւառներու մեծ դեղատուներուն և դեղի վաճառատուներուն մէջ։ 26—3

ՊԱԼՓԱՆ
ԱՌԱՆՁՆԱՇՈՒՆՈՐՀԵԱԼ ԱՋԳԱՑԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, ՍՈՖԻԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ, ՊԱՀԵՍՏ ԻՒ ԵՐԱՇԵԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԴՈՒՐԱՐ ՖՐԱՆՔ 7,500,000

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ	ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ
1899ի ապահովագրութեանց գումարն է 19,534,276 ֆր. Ամբողջ կեանքի վրայ և խոշոր ապահովագրութիւն կ'կին դրամագլխով, տղոց օժտի դրամագլուխ այլ և այլ կարգադրութիւններով, չափաւոր ակնկիռ ու նպաստաւոր պայմաններով։ Մէկ տարուան ապահովագրութենէ յետոյ ապահովագրին անվիճելի կ'դառնայ։ Ընկերութիւնն ո՛չ և ոչ առարկութիւն չընար ապահովագրելին անձնասպանութեան, մենամարտի, ամէն կողմ համբորդելու պարագային, եթէ առանց իսաց տրուելու ալ կատարուի, նմանապէս ո՛չ և ոչ ակռի յատելու չի պահանջեր։	Ներկայ ապահովագրութեանց գումարն է 460,267,203 ֆր.։ Դանձուած ապահովագին 1,433,965 ֆրանք։ Ապահովագրութիւն փայատէրն ու քարտկիր չէնքերու, կարասիներու և ապրանքներու՝ նպաստաւոր պայմաններով։ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆՑ ՃԻՒՂ Ապահովագրութիւն վաճառքներու, չոգենաւերու ժարմին, ուշադրութիւն ո՛ր կզնի ալ ուղեւորին։

1896ի չահաբաժինն է 18½ %, 1897ինը՝ 18 %, 1898ինը՝ 18 % և 1899ը՝ 16%։
Ընկերութեան գրասենեակներն են. ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ կ. Պոլիս, ԱՆԿԼՕ—ԱՒՍՏՐԵԱՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ Լոնտոն, ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԱՋԳԱՅԻՆ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ Սոֆիա։
Ընդհանուր գործակալ Թուրքիոյ ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԻԱՆ։
Գալաթա, Մեքենեցոն խուշը, Ճէվիզ խան, Նիս 4։
Գաւառաց համար պատասխանատու երաշխաւորութեամբ գործակալներ կ'փնտռուին։

ՊԱՅՄԱՆԱԳ "ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ,,ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆԴԻՒՆ	6 Մեճ.
ՎԵՑԱՄՍԵԱԳ »	3 »
ԹՒԱՄՍԵԱԳ »	1 ½ »
ՁՈՒՐՔ ԴՆՈՂՆԵՐՈՒՆ	20 Փր.
ԱՄՍԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆԴԻՒՆ	
Բոսղ յոթքալով	12 դրր.
ՏԱՐԵԿԱՆ » » »	7 Մեճ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ	36 Ֆր.
» ՎԵՑԱՄ.	18 ԵՒՄՍ. 9 Ֆր.
ԱՆԳԼ. ԼԻՐԱ 119 դրր. — 20 ՖՐ.ՆՈՑ	
9¼ դրր. — ՓՐԻՄԻՑ 55 դրր.	

Նոյն պայմանք Կ. Պոլսոյ եւ Գաւառի համար՝ ՄԻՇԵ ԿԱՆԽԻԿ

Թղթատարութիւնք՝ մեր վրայ։

ԹԵՐԹՈՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»ի (139)

ՌՈՄԱՆԻ ՅԱՐ ՄՈՆԴԻԵՒՆ

ԴՐԱՄԻՆ ՁՈՀԵՐԸ

ԳԻՐՔ Բ.

ՀԷՔՈՒՈՐ ԻՇԽԱՆ ԵՒ ԱՆՄԵՂ ԿՈՅՍԸ

Ժ.

—Օր. Էլէն Քափորին հետ գնաց, հարցուց Մարիան։

—Ո՛չ, խեղճ Օրիորդն ուշ հասաւ։

—Ո՞ւր է։

—Հանգուցեալ Տիկին Դքսուհիին սենեակը, ուր անդուլ կ'աղօթէ, ընտանիքին դառնալուն սպասելով։

—Ա՜հ, պրոց ծերունի սպասուհին հեծկլտալով, Էլէն հո՞ս է, Էլէ՛ն, աղջի՛կս։ Տեսնե՛մ անգամ մը։

Եւ բակէն անցնելով ու սանդուղներէն էլնելով, Մարիան հանգուցեալին սենեակը գնաց կրկնելով.—Էլէ՛ն, Էլէ՛ն։

Աղջիկը, միշտ ծնրադիր, լսեց ու ճանչցաւ այս ձայնն որ սիրելի էր իրեն։ Ելաւ և թեւերը բացաւ Նորիկին։—Ա՜հ, Մարիա՛ն, ըսաւ արտասուալից, մայրս մնա՛ւ, մայրս մնա՛ւ։ Երեսը չտեսայ։

—Սիրեցեա՛լ աղջիկս, պատասխանեց Մարիան Էլէնի թաց այտերն համբուրելով, մնա՛ւ ամենասիրելի տիրուհիս։ Եւ ես բան մը չէի գիտեր։ Գերեզմանատուն տարին առանց ինծի, կ'հասկնա՞ք, առանց ինծի։

Օր. սը Շաւէն սանտուխն երեսը նայեցաւ արհամարհոտ զարմանքով։—Բան մը չէիր գիտեր, ըսաւ։ Հապա մօրս քովէն չէիր գաստիր։

—Ա՜հ, այլ ևս հոս չէի։

—Ի՞նչ, մօրս քով չէիր։

—Ո՛չ։

—Առիր քալեսկի՞ր։

—Այսինքն վտանգին դիս։

—Վտանգի՞ն, կրկնեց աղջիկը։ Ինձ, իմ սանտո՛ւս, իմ առաջին քայլերուս առաջնո՞ղդը, անձնուիրութեան մարմնացո՞ւմը։ Վտանգի՞ն քեզ։

—Այո՛, թշուառականի մը, անպարժան ու վտանգաւոր արարածի մը պէս վտանգին դիս։

—Ի՞նչ յանցանքով։

—Որովհետև Օր. սը Լամպի չհամակրեցայ։

—Այն աղջկա՞ն, որուն վրայ այնքան գովեստով կ'խօսէր մայրս իր նամակներուն մէջ։

—Այո՛, դիւային արարած մը, որմէ խոստում էր Տիկին Դքսուհին, իր հրեշտակային բարեվարմամբ։ Մտքէս անցածն ըսի և բերանս գոցեցի ու վտանգին դիս։

Էլէն ցնցուեցաւ։—Ի՞նչ կ'անցնի կ'դառնայ հոս, պռատց։ Խեղճ մօրս վիճակը չառա՞նց յուսահատական էր։

—Ո՛չ։ Սրտի հիւանդութիւնը կ'չարուեցնակեր դանդաղօրէն։ Բնաւ մեկուս մը մտքէն չէր անցներ այսպիսի յանկարծական մահ մը։

—Ո՞ր թժիկը կ'դարմանէր։

—Տքթ. Ֆրէպօ, որ կ'ըսէր թէ Տիկինն Դքսուհին պիտի ապրէր։

—Օր. սը Լամպի մէկտ մօրս քո՞վ էր։

—Մի՛շտ։ Ան էր որ գեղերը կուտար։ Այդ կեղծաւոր աղջկան անսահման անձնուիրութիւն մը կ'կեղծեր իր սիրեցեալ սիրուհիին համար։

—Կեղծաւո՞ր, կրկնեց Օր. սը Շաւէնն։

—Անտուժոյ առջև և հոգիիս վրայ կ'երդնում որ այնպէս է։

—Ի՞նչ գիտես դուն աղջկան վրայ։

Մարիան չփոթեցաւ խորհելով որ Տարկ պիտի ըլլար Դուքսը վար զարնել Էլէնի առջև, հայրը՝ աղջկան առջև։—Բան մը չեմ գիտեր, կանգնեց։

—Եթէ բան մը չգիտնայիր, այդպէս չէիր ըսեր։ Եթէ պատճառ չունենայիր, չէիր ամբաստաներ։

—Էլէ՛ն, Էլէ՛ն, գթացէ՛ք, մի՛ հարցաքննէք զիս։ Մի՛ պահանջէք ինձմէ որ պատասխան տամ։ կ'վախնամ, կ'տեսնէք որ կ'վախնամ։

—Մարի՛ան, քու խօսքերդ սարսափ կ'պատճառեն ինծի, և քու լուսինդ աւելի կ'սոսկացնէ զիս։ Անաւոր տարագոյս մը կուգայ միտքս։ Արդեօք ոճի՞ր մը գործուած է այս տան մէջ։

Մերեսին սպասուհին կապարի գոյն առաւ։—Ոճի՞ր մը..., ոճի՞ր մը, կրկնեց սոսկումով։ Ադ ի՜նչ խօսք է որ կ'ընես։ Ադ ի՜նչ մտածում է։ Աչքերս կ'բանա՜ն։ Դքսուհին մ'որ մեռաւ։

—Նախընթաց գիշեր, մէկէն ի մէկ։ Հեռագիրն երէկ առտու ղրկուեցաւ ինծի։

—Նախընթաց գիշե՞ր, կրկնեց Մարիան բարձր ձայնով, առանց սակայն գիտնալու, քնացրկիներուն պէս։ Այսինքն այն գիշերն ուր Դքսին, Դքսուհիին և այդ Ամերիկին պատասխանները լուսաբերուած էին։ Այն գիշե՞րը, ուր կապրիէլ ծառուղիին տեսայ մարդու մը պարտէզ մտնելը, ուրկէ փուրս եկաւ քառորդ ժամ վերջ, և փախա՜ւ....

Մարիան ընդմիջեց խօսքը։ Էլէն անոր ձեռքերը լռնեց։—Ա՜հ, կ'դողացնես զիս, ըսաւ։ Խոսէ՛, բացատրէ՛, մնդա՛ ծայրը գնա՛։ Մարդ մտաւ ապարանքին պարտէզին մէջ։

—Այո՛, և վատաճ եմ թէ չեմ սխալիր։

—Այդ մարդուն ո՛վ ըլլալը գիտե՞ս։

—Ո՛չ, մուշին պատճառաւ չկրցայ ճանչնալ, եթէ սակայն կ'ճանչնամ։ Նոյն կարծեցի որ Դուքսն էր։

—Չի՛կրս։

—Բայց հիմա կ'տեսնեմ որ սխալած էի, քանի որ քիչ մը ետքը...։

Մարիան ընդհատեց։—Ա՜ւարտէ՛, աւարտէ՛, ըսաւ Էլէն աղերսալից։ Ինչ մը ևս կրնա՞ս ըսել։

—Ո՛չ, ոչ, բան մը մի՛ հարցնէք ինծի։ Ձեմ գիտեր։ Խելքս գլուխս չէ։ Բայց ես ամէն բան նախատեսած, ամէն բան գուշակած էի։ Թագախտութիւնն այս չոտնէն նետս կ'մտներ Սարիէն որ Լամպի հետ։ Օ՜ն, Էլէ՛ն, սիրեցեա՛լ աղջիկս։ Օ՜ն խե՛ղճ սիրուհիս...։

Այս միջոցին կառքեր կեցան փողոցը, ապարանքին դռան առջև, և զանգակը զարնուեցաւ։ Մարիան կ'դրցաւ սոսկումի չարժում մը ցոյց տալ։—Աւասիկ եկա՛ն, ըսաւ տեսակ մը զառանցանքով։ Պահեցէ՛ք զիս, Էլէ՛ն, Դուքսն հոս պիտի գայ և չեմ ուզեր որ զիս տեսնէ։ Ո՛չ, աւելի աղեկ է փախչիլ քան պատրուակ մ'ընծայել։ Ամա՜ կ'մեռնիմ։ Առանց տեսնուելու դուրս կ'նետեմ պարտէզին դռնէն։ Աղջի՛կս, սիրեցե՛ալ աղջիկս, երբ ինծի պէտք ունենաս, Միրօ-մենիլ փողոց Թիս 93 տունը լաւ դրկեցեք։ Ա՛ր ֆրանի դուրս չկրնեմ տեսնկեն։ Մինչ պիտի սպասեմ։

—Սանտո՛ւս, մ'երթար և աւարտէ՛ սկսած խօսքդ, բղաւորվին լուսաւորէ զիս, ըսաւ Օր. սը Շաւէնն, քանալով Մարիանը վար դնել։

Բայց այս վերջինը, Էլէնի ձեռքէն ազատելով ինքզինք, պատասխանեց.—Պէտք է մեկնիմ։ Եթէ այն թշուառական աղջկան դէմը ջոնեմ, պիտի սկսցնեմ զայն։ Միրօմենիլ փողոց, Թիս 93։ Ցիչեցե՛ք։

Դուրս ելաւ, սենեակներէն անցաւ, ծառաներուն ամպողջէն իջաւ և պարտէզին դուռը գնաց։—Աւասա՛ծ իմ, Աստուա՛ծ իմ, կ'մտածէր Էլէն երբ առանձին մնաց։ Ինծի կուգայ որ գէշ երազ մը կտեսայ։ Ի՞նչ ըսել ուզեց։ Ի՞նչ բանէ կը վախնայ։ Իմ դժբախտութիւնս կատարեալ չէ՞ր։ Այս Ամերիկնը, զոր մայրս կ'սիրէր, հրէշ մը, գէշ մ'է եղեր։ Հազիւ գոցուած գերեզմանին ոճիրի մը գաղտնիքը կ'ծածկէ արդեօք։ Պէտք է որ գիտնամ։

Քալելու ձաներ լսուեցան սանդուղին վրայ։ Դուքսը, իր որդին և Արման որ Լօժէրիլ մեռելեան սենեակէն ներս մտան։ Էլէն հօրը թեւերուն մէջ ինկաւ նուաղած։ Վշտի, արցունքի և հեծեծանքի վերադարձին, զոր պատճառեց այս սրտապատառ տեսակցութիւնը, ի հարկէ հանգարտութիւն մը յաջորդեց։ Էլէն Մարիանի հետ իր տեսակցութիւնն յիշեց և սարսռալով երեսը նայեցաւ Դքսին որուն աչքերն անպատում անձկութեամբ կ'դիտէին ժամանակ անկողինը։ Խորին արգահատանք մը ղգաց Էլէն ի տես այս վշտահար ծերունիին, որուն աչքերը խոռոչացած էին և դէմքը կծկուած։ Հարկի տը Շաւէն տեսկալի կերպով կ'տատանէր։ Այս մասին տարակուսիլն անկարելի էր։ Աղջիկը մաքէն հեռացուց իր տառապին խօսքերէն ծագած տարտամ կասկածները։ Մոռացաւ Դքսին որ թիկնաթոռի մը վրայ խոսած էր և որուն քով կեցած էին Ռոժէ և Լօժէրիլ, արտասու ու լռին։—Հա՛յր, ըսաւ անուշ ձայնով մը, մեր գլխին եկած դժբախտութիւնն անոնցմէ է որոց դիւցազուկը չի մոռցուիր երբէք։ Մեր ամենասիրելի մարդը կորնցուցինք, բայց դուք կ'մնա՛ք մեզի։ Ձեր կեանքին սիրելի ու սուրբ ընկերուհին կորնցուցիք, բայց ձեր զաւակները կ'մնան ձեզի, ձեր երեք զաւակները, ուրկէ զի Արման ալ ձեր որդին պիտի ըլլայ։ Հա՛յր, լացէ՛ք, բայց կեանքին փարեցէք, որպէս զի սիրէք մեզ զատ առաջնոյն։

Մ. սը Շաւէն իր աղջկան խօսքերուն մարիկ կ'ըներ խանդաղատանքով։ Այտերն արցունքներով ողողուած էին, բայց իրեն անանկ կուգար թէ այդ արցունքները նուազ դառնութիւն ունէին հիմա։ Իր դողդոջուն ձեռքերով քաշեց Էլէնի գլուխն և անոր ճակատը, այտերն ու մազերն համբուրեց։—Սիրեցեա՛լ..., սիրեցեա՛լ աղջիկս, կսազեց։

Օր. սը Շաւէնն, չկրնալով, Մ. սը Լօժէրիլը քիչ մ'անդին տարաւ, և Մարիանի բրած հարցումը կրկնեց ցած ձայնով։—Մայրս չատո՞նց է որ վտանգի մէջ էր։

—Ո՛չ, սիրելի՛ Էլէն։ Սրտի ընդլայնումն իր վերջին չրջանին հասած չըլլալով, յանկարծական մահ մը գուշակելի չէր։

(Շար.) Թարգ. Ժ. ՇԻՐԱԶԱՑԻ